

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

(FOTO: Text & Bilder)

I detta nummer:

Ledare:

VIKTIG BEREDSKAPSFRÅGA

Göteborgs hälsovårdsnämnd:

UNDERSTÖDSFRÅGAN ÄR VIKTIGAST FÖR TBC - EFTERVÅRDEN

Ing.

Hj. Cederström om PENSIONSCENTRALER OCH «SOCIALTEKNIK»

— Intressant bildreportage

Josef Kjellgren:

FEBERKURVA I

Fritz Stenlund:

FRUNTIMMERSDOKTORN

En berättelse om bacillskräck

PATIENTERNAS SPALT:

Rikhaltigt reportage från hela landet

Korsord - Schack - Krönika

Tidningen **FOLKET,** Eskilstuna,

är den mest lästa av sörmlandstidningarna på platsen och i länet. Har Du icke stiftat närmare bekantskap med tidningen, så gör det genast genom en provprenumeration.

*En vaken, pigg och lättläst tidning.
Ovärderligt annonsorgan.*

STOCKHOLM

Oskarssons Lager

MANUFAKTUR, TRIKÅ OCH KORTA VAROR

Kungsgatan 70 — Tel. 23 22 25

Hornsgatan 8 — Tel. 40 85 99

LUNDGREN'S TRIKÅAFFÄRER

Odengatan 78, S:t Eriksgatan 56, Götgatan 67

Tel. 30 00 67 Tel. 53 94 35 Tel. 42 14 00

Strumpor, Jumpers, Damunderkläder, Korsetter m. m.
Bästa kvalitéer till lägsta priser.

ALINGSÅS

BETALD ANNONSPLATS

BORÅS

Gå raka vägen till

Beklädnadsaffären CENTRUM

Österlånggatan 53 — BORÅS. — Telefon 133 59

När Ni skall ekipera Eder.

ERIK PETTERSSONS GULDSMEDSAFFÄR

Österlånggatan 5 - BORÅS

Tel. 133 73 (samma hus som Grand Hotell) Tel. 133 73

R e k o m m e n d e r a s. Välsorterat lager i allt vad till
branschen hör. Reparationer utföras.

BORÅS ELEKTRISKA AFFÄR

Österlånggatan 21

Telefon 109 38

Försäljer allt inom branschen

Utför allt inom branschen

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- och Metallskrot samt Textilavfall

Kräkeredsvägen 6

BORÅS

Telefon 156 20

BETALD

ANNONSPLATS

ESKILSTUNA

Ni slipper få kaffet på spisen om Ni skaffar Er en idealpanna
som signalerar när den kokar

I Järn- och bosättningsaffärer eller från tillverkaren

OSCAR NILSSON - ESKILSTUNA

Telefon 392

BETALD ANNONSPLATS

När det gäller

Inbinding av böcker, Hyllningsadresser med
pärmor, vänd Eder alltid till

OHLSSON & LINDS BOKBINDERI
Kungsgatan 36 — ESKILSTUNA — Tel. 551

BRÖDERNA LUNDIN & LINDBERG

METALLVARUFABRIK
Eskilstuna Telefon 13 64

Husgerådsvapor i koppar och aluminium.
Presentartiklar i tenn.

A.-B. CARLSSON & MYRBERG

(Auktoriserad vattenledningsentreprenör)

Tel. 4 87 o. 4 33 — ESKILSTUNA.

Kontor, verkstad och lager: Köpmangatan 34.

Utföra: Värme-, ventilations- och sanitetsanläggningar.
Vatten- och avloppsledningar. Reparationer utföras.

Hansson & Svensson

BYGGNADSFIRMA

Svengrensgatan 4, ESKILSTUNA. Telefon 21 15
Alla slags ny- och ombyggnadsarbeten samt
reparationer utföras. Infordra kostnadsförslag.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

AUG. 1940

Utkommer en
gång i månaden
3:dje årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Götgatan 83^{II}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
De Lungsjukas Riksförbund

Viktig beredskapsfråga

Vid Danska Nationalföreningens mot tuberkulos årsmöte i Köpenhamn den 1 juni yttrade Nationalföreningens ordförande, professor Knud Faber, bl. a.: "Vi ha särskilt nu anledning att ha uppmärksamheten riktad på tuberkulosen, ty det är en känd sak, att i allvarliga och tryckta tider finner tuberkulosen en bättre jordmån än i goda tider, i synnerhet bland de unga".

Detta förhållande är känt och omvitnat även i vårt land. Senast i föregående nummer av denna tidskrift påpekade dr. Erik Törnell i en artikel om evakuering av tuberkulösa, att kristiden alltid medför en stegring av tuberkulosfrekvensen och tuberkulosdödligheten och att denna stegring i första hand sammanhänger med bristen på livsmedel och umbäranden som försvaga kroppens motståndskraft mot sjukdomen.

I lika hög grad som tuberkulosen är ett olöst medicinskt problem (vad det gäller ett fullständigt botemedel mot sjukdomen) är tuberkulosen ett ännu olöst socialt och ekonomiskt problem. Men medan vetenskapsmannen i sitt laboratorium hittills förgäves sökt framställa det medel, som dödar tuberkelbacillen (utan samtidigt döda patienten) är sociologen för länge sedan på det klara med, hur tuberkulosproblemet ur social och ekonomisk synpunkt borde effektivt lösas, nämligen genom högre levnadsstandard, bättre kost och hälsosamma bostäder åt sjukdomens offer och åt dem, som hotas av densamma.

Detta betyder, att det fordras pengar, att den fortsatta kampen mot tuberkulosen mer och mer blir en ekonomisk fråga.

*

Den vinter, som stundar, kommer att bli en hård vinter, en förfärlig vinter. Arbetslöshetens spöke skyntar vid horisonten; tusentals människor komma att kastas ut i nöd och elände. Detta betyder i sin tur, att den institution, som i första hand fått sig anförtrott att utöva samhällets "socialvårdande" verksamhet, nämligen fattigvården, kommer att bli ansträngd till det

yttersta. Man frågar sig, var denna fattigvård — som dock har begränsade medel att röra sig med — skall taga pengar för att hjälpa alla dem, som vända sig hit i sin nöd. Måste inte den växande kön av hjälpbehövande förorsaka, att fattigvårdens "ordinarie" klientel får vidkännas beskrningar av understöden — i stället för ersättning för de ökade levnadskostnaderna? De lungsjuka, som för sin synnerligen anspråkslösa försörjning äro beroende av fattigvården, gå härigenom svält och umbäranden till mötes, eller — för att uttrycka det mera vetenskapligt: "kristiden kommer att medföra en stegring av tuberkulosfrekvensen och tuberkulosdödligheten". Ty undernäring och bristfälliga bostäder betyder för den lungsjuka konvalescenten återfall och för samhället överbeläggning av sjukhus och sanatorier; ökade sjukvårdskostnader.

*

Under det år som gått har i vårt land stora penningsummor mobiliserats till ett försvar mot yttre fiender. Inga offer ha varit för stora, då det gällt denna beredskap. Nu hotar — enligt vetenskapsmännens samfälliga uttalanden — en icke mindre farlig inre fiende, allhärjaren tuberkulosen, att flytta fram sina ställningar i detta land. Denna fiende har fler liv på sitt samvete än de stora krigen, den dödar och invalidiserar årligen massor av unga människor, blomman av vårt folk.

Även om vi bortse från alla humanitära synpunkter på denna sak, bortse från att människor komma att lida och dö, bortse från sorg och nöd i tusentals hem, måste vi ändå fråga oss: Kan samhället även ur krass, ekonomisk synpunkt stå till svars med att underlåta att rusta mot den inre fiende, som hotar och växer sig stark i kristidens Sverige? Låt oss betänka, att redan under högkonjunktur förloras genom tuberkulosen produktiva arbetsår till ett värde av 189 mill. kr. årligen i Sverige. Låt oss betänka att den redan nu kräver 15 liv per dag och i sjukvårdskostnader 15 mill. kr. per år.

KO UR pressen

Något måste göras

och göras snabbt för att ordna hjälpverksamheten efter något stramare linjer än hittills, säger Härnösands-Posten på tal om arbetslöshets- och understödsfrågan. Tidningen fortsätter:

Det är av yttersta vikt, att dessa åtgärder kunna beslutas i fullständig endräkt, och att de stödjas av en enhällig folkopinion. När det gäller vårt yttre försvar ha vi ställt oss sida vid sida och låtit all gammal tvistan tillfälligt försvinna. Den inre krisen kommer att ställa minst lika stora fordringar på sammanhållning och lojalitet. Det svenska samhället får icke samtidigt som det yttre trycket hårt vilar över nationen utsättas för faran av att missnöje och hopplöshet inträder i de värdefulla befolkningsskikt, som nu ställas inför utsikten att berövas sina möjligheter till arbete och utkomst. De som oförskyllt drabbats av den världskris, som slår sina vågor högt över oss, där vi segla på vår flotte i det upprörda havet, måste vet, att all god vilja och alla tillgängliga resurser sättas till för att lösa också deras problem.

Det finns ännu en kategori "oförskyllt drabbade", nämligen de lungsjuka. Och deras understödsproblem är ingalunda nytt!

Under världskriget steg tuberkulosdödligheten kraftigt i hela Europa. *Sålunda ökades densamma i Tyskland från 1913 till 1918 med icke mindre än 62 procent*, i Holland med 44 proc. och i Italien med 34 proc. o. s. v. De första åren under kriget till 1917 steg tuberkulosdödligheten bland stadsbefolkningen i Danmark med c:a 30 proc.

Tyvännär ha vi inte tillgång till några siffror, som visa tuberkulosfrekvensens ökning under den kristid som sammanföll med föregående världskrig. Av det — visserligen ofullständiga — utredningsmaterial, som influtit vid De Lungsjukas Riksförbunds utredning ang. f. d. sanatoriepatienters förhållande till fattigvården framgår emellertid, att av det klientel, som deltagit i denna utredning voro nära 75 proc. födda under åren 1904—1920. Nära 75 proc. hade alltså fötts eller vuxit upp under krisåren 1917—20. Denna statistik kan givetvis — liksom all ofullständig statistik — vara missvisande, och dessutom måste man beakta, att tuberkulosen företrädesvis drabbar de yngre, men siffran är dock slående.

Vågar man förutsätta, att den kristid, som nu börjat, kommer att medföra en ökning av tuberkulosfrekvensen med t. ex. 30 proc.*, kan man med ledning av ovanstående siffror lätt räkna ut, vad denna ökning skulle

*) Det har redan från läkarehåll omvittnats, att tuberkulosen bl. a. börjat sprida sig bland de inkallade.

Stockholms nye fattigvårdsdirektör,

Otto R. Wangson, har nu tillträtt sin befattning. I senaste numret av Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundets tidskrift får fattigvårdsnämnden ett auktoritativt uttalande om att den gjort ett bra val. Wangsons verksamhet som statens inspektör lovordas:

För socialvården har hans inspektörstid varit full av fruktbarande initiativ och i sin tjänsteutövning har han — så långt lagar och författningar tillåtit — med framgång sökt leda in nytillkomna hjälpformer i för de hjälpbehövande och samhällets sunda banor. Det är därför inte utan beklagande som fattigvårdens och barnavårdens målsmän sett honom lämna inspektörsbefattningen. Fattigvårdsdirektörsposten i huvudstaden är emellertid en inte mindre betydelsefull befattning. Den har med rätta räknats som en av de mest ansvarsfyllda och arbets-tyngda i riket, och den nye innehavaren skall säkerligen här finna ett rikt utrymme för sin eminenta duglighet och uppslagsrikedom. Till det mera praktiskt inriktade arbete, som är förenat med befattningen, går han inte oförberedd.

Stockholm har fått en såväl teoretiskt som praktiskt väl utbildad fattigvårdsdirektör och staden är tvivelsutan att lyckönska till valet, lyder slutomdömet.

medföra i ytterligare sjukvårdskostnader. Under sådana förhållanden borde det kunna ifrågasättas, om ingenting kan göras för att förhindra en sådan eventualitet. Eller med andra ord: borde inte även här en beredskap mobiliseras, en beredskap, som genom höjning av de tuberkulosas och de tuberkuloshotades levnadsstandard förhindrade eller åtminstone reducerade den ökning av tuberkulosfrekvensen, som kan vara att vänta?

*

Denna beredskap blir verklighet den dag de lungsjukas eftervårdsfråga effektivt ordnats. Den dag, då detta skett, är tyvärr i närvarande stund och under nuvarande förhållanden alltför avlägsen för att ens kunna skönjas. Men denna fråga är i första hand en understödsfråga.

Denna de lungsjukas understödsfråga måste alltså förr eller senare lösas, men i avvaktan härpå måste åtgärder för stunden vidtagas. På fattigvårdsstyrelserna kunna vi av antydde skäl ej hoppas — det är statsmakterna, som nu måste träda fram och genom ett tillräckligt anslag förhindra en katastrofal utbredning av tuberkulosen. Det finns f. n. bara en utväg, då det gäller att förhindra denna katastrof: höjning av de lungsjukas levnadsstandard. Och det räcker, om man åberopar nationalekonomiska skäl härför! J. S.—n.

«Understödsfrågan är viktigast för tbc - eftervården!»

Hälsovårdsnämnden i Göteborg om Nationalföreningens utredning: Stat och kommun bör föregå med gott exempel då det gäller anställande av f. d. sanatoriepatienter.

Yrkesskola på Hässleby i stället för Spenshult; bör dock ej kallas yrkessanatorium? — Dispensärerna borde ta hand om de lungsjukas understöd.

*Dr Hjalmar Andersson,
Göteborg*

Hälsovårdsnämnden i Göteborg tillstyrker i nu avgivet betänkande de förslag till eftervårdsfrågans ordnande som framlagts i Nationalföreningens utredning. Vissa detaljmärkningar ha gjorts såsom mot den föreslagna benämningen "yrkesskolesanatorium", där det anses lämpligt att ordet "sanatorium" utlämnas. Eftervårdsfrågans kärnpunkt är understödsfrågan framhålles det i betänkandet, och det är nödvändigt, att denna löses efter mindre snäva linjer än i den övriga socialvården.

Hälsovårdsnämnden ansluter sig till ett yttrande av dispensärläkaren, dr. Hjalmar Andersson, som refererat huvudpunkterna i betänkandet och de viktigaste synpunkterna i en del yttranden, såsom från Svenska yrkesskolföreningen och Sanatorieläkareföreningen. Den sistnämnda föreningen har uttalat sitt gillande av de i betänkandet framlagda förslagen: upprättande av eftervårdshem och verkstadshem, anställande av yrkeskonsulent, inrättande av central försäljningsorganisation för de nämnda hemmens alster samt bestämmelse om fri vård på allmän sal på lungsjukhusen. Vissa detaljmärkningar göras, såsom mot den föreslagna benämningen yrkesskolesanatorium, där det anses lämpligast att ordet sanatorium utlämnas, och ifråga om lämpligaste platsen för en sådan skola förordas Hässleby sanatorium i stället för Spenshult.

Såväl den föreslagna yrkesutbildningen som arbetsförmedlingen, eller snarare arbetsberedningen, för de tuberkulösa har genomgående vunnit varm anslutning och det understrykes, att statliga och kommunala organ måste frånga sin nuvarande avvisande hållning

gentemot antagande av även fullt läkta tuberkulösa till statliga och kommunala tjänster. Det kan ej rimligen begäras att enskilda arbetsgivare skola försöka tillgodöra sig denna arbetskraft när stat och kommun i stort sett ställa sig helt avvisande.

Eftervårdsfrågans kärnpunkt är dock understödsproblemet, och det är nödvändigt att detta löses efter mindre snäva linjer än den övriga socialvården. Mest tilltalande vore, om lösningen kunde finnas på försäkringsvägen, framhåller dr Andersson, och det är att hoppas att så blir fallet i framtiden. Den frågan är under utredning, men något snabbt resultat är säkerligen inte att vänta. Kommittén hade för sin del gärna velat lösa frågan så, att dispensärerna skulle bli det sociala organet för tillgodoseende av de tuberkulösa särskilda understödsbehov, men har avstått från att framlägga förslag. Det är att beklaga att denna viktiga punkt i utredningen utmynnat i en platonisk önskan blott. Trots befogade betänkligheter mot splittring av socialvården, torde den av kommittén omhuldade tanken ha varit den riktigaste. Dock ifrågasättes om icke en närliggande tanke borde prövats, nämligen att statsanslaget till de tuberkulösa hjälp icke skulle ha tilldelats dispensärerna utan fattigvårdsorganen. Det måste dock vara ett intimt samarbete med dispensärerna.

Frågan om anställande av kurator vid varje dispensär för samarbetet med arbetsförmedlingsanstalterna, anser dr Andersson vara något för tidigt väckt. Tills vidare torde man kunna nöja sig med att vid de större arbetsförmedlingsanstalterna anställa en kurator för den partiella arbetskraften, vilken kurator skulle stå i intim kontakt med dispensären, dess systrar och ledning.

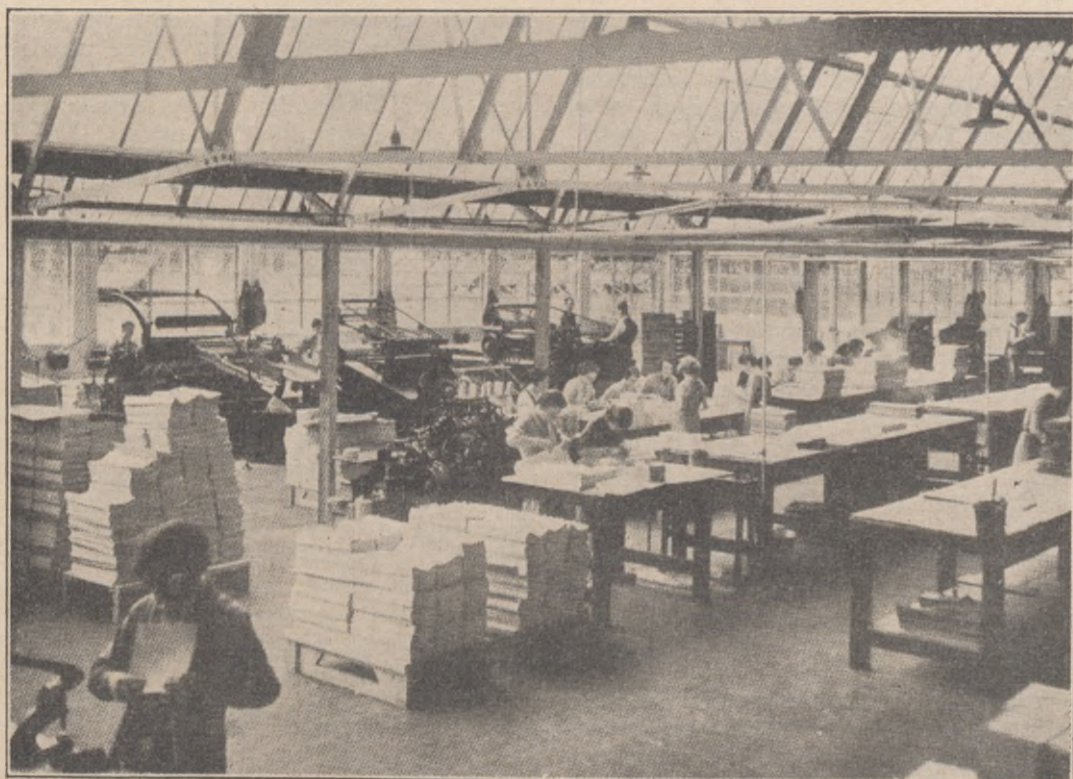
Den pågående glädjande utvecklingen beträffande

(Forts. å sid. 8)

Från arbetskolonien för tuberkulösa i Papworth, England

Interiör från snickeriavdelningen.

Interiör från tryckeriet och bokbinderiavdelningen.

Pensionscentraler och "socialteknik"

Svenskt socialväsen behöver "socialingenjörer", säger pensionscentralernas upphovsman

Den lungsjuke kan utföra allt arbete, som ej är för tungt. — Specialmaskiner för sängliggande

Ing. Cederström om pensionscentralerna

I föregående nummer av denna tidskrift redogjorde vi för ett av ing. Hj. Cederström i Stockholm framlagt förslag, vilket framförts i Stockholms stadsfullmäktige och som går ut på anläggandet i Stockholm av en pensionsväsendets provningsanläggning, där omkr. 5,000 personer kunna få sysselsättning.

Vi ha med anledning av detta förslag, vilket — om det kan genomföras — skulle betyda en lösning av arbetsproblemet i bl. a. de lungsjukas eftervårdsfråga, vänt oss till ing. Cederström för att erfara, hur förslagsställaren tänkt sig planens utveckling i tekniskt avseende, särskilt då vad beträffar frågan om, hur de lungsjuka skulle kunna sysselsättas i pensionscentralerna.

Ing. Cederström framhöll, att en lungsjuk kan utbildas till vilket yrke som helst, som icke ställer utbyråkrater till stora krav på hans fysiska resurser. Av de bilder, som återgivas härnedan och som ing. Cederström välvilligt ställt till vårt förfogande, framgår, hur man i Leysin i Schweiz utexperimenterat särskilda arbetsmaskiner för tuberkulösa, vilka genom sin sjukdom bundits vid sängen. Härigenom har man nått det märkliga resultatet, att en sjukhuspatient, som t. ex. inte ens kan intaga en sittande ställning, har satts i stånd att ett par timmar dagligen utföra ett produktivt arbete. Vad detta betyder för den sjuke icke blott själsligt utan även i ekonomiskt avseende, behöver knappast framhållas.

Beträffande projektet om pensionscentralerna har ing. Cederström här nedan ytterligare utvecklat sina synpunkter på detsamma.

Den 14 mars 1938 tillkallades under tecknad av dåvarande handelsminister P. E. Sköld för att verkställa en förberedande utredning "rörande utnyttjande av överskottsproduktion under en lågkonjunktur", och avslämnades denna utredning den 11 juli 1939.

Grundtanken i detta arbete var att finna nya avsättningsområden och det klientel, som kunde utvidga sin konsumtion av de artiklar, som tillverkas av det ordinarie näringslivet. I utredningen föreslogs uppbyggandet av s. k. pensionscentraler för omhändertagandet och sysselsättandet av partiellt arbetsföra, blinda, lytta, tuberkulösa, reumatiska m. fl. och vissa överåriga, d. v. s. ordnandet av sjukhusväsendets eftervård.

De arbetande inom samhället kunna nu i stort sett uppdelas i tvenne huvudgrupper:

- A. De som arbeta inom näringslivet.
- B. De som arbeta inom anstaltsväsendet.

Att försöka att bibehålla alla dem, som genom ålder eller sjukdom icke längre äro begärliga för det ordinarie näringslivet inom detsamma, är och kommer att förbli en utopi. Därför har det hittills i alla länder ansetts att, om de skola omhändertagas, skall detta ske i anstalter av olika slag.

Jag utgår därifrån, att det gäller att skapa en mellanstation mellan det fria näringslivet och anstaltsväsendet för de partiellt arbetsföra m. fl., och denna nya mellanstation, pensionscentralerna, skola helt och hållet efterbilda det fria näringslivet och inte på något sätt efterlikna anstalterna. Detta är icke möjligt utan ett organisatoriskt inkopplande av de olika branscherna i detta arbete i syfte att de skola hjälpa till vid omhändertagandet av branschens partiellt arbetsföra och överåriga i samarbete med det allmänna.

Arbetsprincipen inom pensionscentralerna är det fria arbetet, där dock ingen arbetar för det helas bästa av ren oegennyttia utan åtnjuter lön och således inkomst direkt i proportion till sitt presterade arbete. Inom alla branschernas verksamhet är dock arbetet organisatoriskt tillrättalagt för förkortad tid samt för enkelt på grund av att klientelet i stor utsträckning inte kan arbeta under ordinarie arbetsformer. För att en minskad inkomst ändock skall bliva tillräcklig svara de billiga pris, våra produkter här skola åsättas, såsom detta klientels sociala privilegium. Lösandet av detta är ett tekniskt problem. Den som icke vill sköta

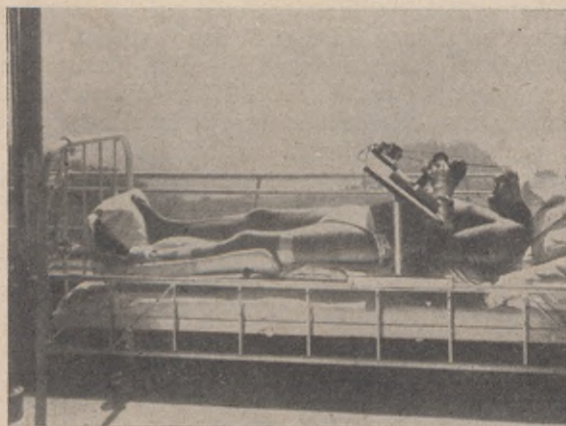
sin tjänst f. n. inom det ordinarie näringslivet, blir i regel arbetslös. Den som inte vill sköta sin tjänst inom en pensionscentral, blir även arbetslös och då står det honom fritt att välja omhändertagandet å de anstalter, som f. n. finnas inom landet, d. v. s. fattighus, sjuksjukhus, fängelser m. m. Ingen som vill sköta sig även som helt *arbetsofö*r behöver lämna pensionscentralen.

Dessa äro således *icke* en utvidgning eller en utbyggnad av anstaltsväsendet, utan vad som erfordras i vårt land är att minska behovet av sådana och i stället finna helt nya former för omhändertagandet av detta klientel, där villkoret för dessa är absolut *frihet*. De förhandlingar, jag under många år fört med representanter för det fria näringslivet m. fl., visa, att om denna stora sak omhändertages på ett riktigt tekniskt och organisatoriskt sätt är den lösbar, men endast under den förutsättningen, att man får börja med en provavdelning i liten skala och inte på en gång söka lösa frågan för hela det klientel, som för närvarande finnes inom vårt land.

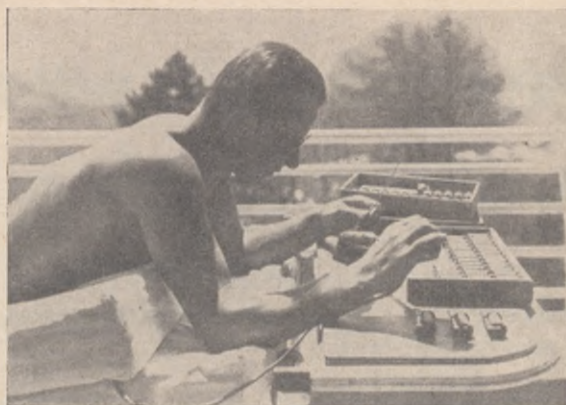
Beträffande t. ex. eftervården för de tuberkulösa har i Papworth i England en utomordentlig arbetskoloni skapats, och tillåter jag mig här visa tvenne fotografier, interiörer dels från snickareverkstaden och dels från bokbinderi och tryckeri med utomordentligt väl ventilerade, ljusa verkstäder. Det felet vidlåder dock denna anstalt, att de varor, de här tillverka, säljas i öppna marknaden, och däri ökande konkurrensen i öppna marknaden. I min pensionscentralorganisation har jag helt eliminerat detta.

Samtidigt bifogas här några fotografier, visande huru man i ett sanatorium för kirurgiskt tuberkulösa omhändertagit detta klientel med tillämpande av modern arbetsterapi, nämligen vid sanatoriet i Leysin i Schweiz. I samarbete med olika industrier har man där genom s. k. decentraliserad industri skapat speciella arbetsmaskiner för detta klientel, så att de kunna göra en utomordentligt nyttig insats även vid få timmars arbetsinsats om dagen, liggande även t. ex. å ryggen eller magen i sängen.

Först när en person blir totalt arbetsoförmögen, då bör den understödas, och intill dess bör även den, som blott kan göra nyttigt arbete under en timme om dagen, givas denna chans och härigenom bidra till för-

Speciella arbetsmaskiner. . .
(Bilderna ovan och överst t. h.)

sörjningen genom eget arbete. Vi behöva för att lösa detta ej importera något nytt politiskt system, någon ny "ism" från något land, men vi måste lära oss förstå betydelsen och vikten av ökat *arbete*.

Vi måste dock lära oss förstå, att detta *icke* längre går att genomföra, på grund av arbetets alltmer komplicerade natur enbart genom ett utvidgande av kommitéväsandets "kära bror"-system och lekmännens "tycka och tro", utan vi *måste* övergå till ökad teknificering. Detta sker genom att öka användningen vid *allt arbete* av industriens, teknikens och vetenskapens arbetsmetoder. Målet skall vara att oavbrutet förbättra *samhället* och höja människornas *levnadsstandard*.

Den nya utredningsmetodik kallas *socialteknik*.

Inom den svenska armén ha vi år 1940 upptäckt att vi behöva *arméingenjörer*. Jag vill hoppas, att vi samma år skola upptäcka, att vi inom svenskt socialväsen behöva *socialingenjörer*.

Stockholm den 20 juli 1940.

Hjalmar Cederström.

Understödsfrågan är (Forts. fr. sid. 5)

pensioneringen av anställda har som allting annat en baksida, vilket de f. d. tuberkulösa ofta få känna. Pensioneringen medför som konsekvens en mer eller mindre rigorös läkareundersökning före anställning av arbetskraft, både vid offentliga och numera även många privata företag, och många läkta tbc-patienter hejdas vid denna spärr. Därför instämmer i en vädjan till staten att ej refusera dessa utläkta patienter vid statens institutioner och att främja deras anställande vid andra offentliga inrättningar på sätt som torde tarva särskilda utredningar.

Slutomdömet blir att nämnden *icke* har något att invända mot de i betänkandet framlagda förslagen.

Beställ **KLICHÉERNA**

hos

BRÖDERNA ÅKERBLOM

Tunnelgat. 19 B, Stockholm. Tel. 111130, 111132, 211132

GUSTAF CARLSSON:

VI och NATUREN

Den sjuke, och vad som särskilt här nedan kommer att åsyftas, den lungsjuke, får bland livets olika prövningar även ofta smaka ensamhetens lott. Ensamhet — Är det inte ett skrämmande ord? Förvisso. Det innebär för den sjuke avkoppling från verksamhet och värv; isolering, inspärning. För den lungsjuke kan sjukdomen i högsta grad bli en fjättrande boja, som genom sin långvariga karaktär skapar överksamhet samt i årtal inskränker individens rörlighet och möjligheter till umgänge. En oförstående omgivnings felaktiga inställning beträffande en tbc.-konvalescents

livsföring liksom deras kanske stundom visade bacillskräck förbättrar inte heller saken.

Ensamhet.

Är det inte just detta begrepp, som likt en tung jättehand tryckt sitt beklämmande tag om sinnet på den sjuke, när tbc.-diagnosen blivit ställd? Dagar, månader och år fyllda av sjukdom, sorger och ensam kamp har lyst emot honom. Arbete, vänner och nöjen kommer han att mista. Endast en stor, tom ensamhet skall finnas kvar.

Och dock. Är ensamheten den fiende man i de första svåra stunderna tror och fruktar? Är ensamheten den makt, som kan förlama och skrämja oss? Svaret blir både ja och nej. Allt beror på människans kynne, hennes vanor och fordringar. För en sansad, tänkande person, van att se livets händelser och spörsmål från olika sidor, ter sig ingenting oövervinnerligt; för en fladdrande fjärilsnatur blir ensamheten odräglig.

Under min första sanatoriekur lade jag märke till, att en kamrat ofta gick ensam bort mot skogen. Still-sam och tankfull gick han sin promenad på undangömda stigar, medan de flesta av patienterna annars vandrade i stojande hopar. En dag halkade frågan ur mig: "Varför går du så ofta ensam på promenaderna? Blir det inte trist och enformigt?" Kamraten, som alltmer kom att bli min vän och förtrogne, svarade: "I sitt eget sällskap bör man inte ha tråkigt".

Sedan dess ha min väns ord ringt inom mig, när tillvaron syns ensam och tung. De ha blivit en läxa

och en levnadsregel. Vår mänskliga natur är sammansatt och komplicerad. Under sanatorietidens livliga kamratskap kanske vi en och var likt min vän stundom kände ett behov av ensamhet och meditation. Under konvalescentstiden i hemmet ha vi stundom i ensamma, tysta stunder förnummit en intensiv längtan efter umgänge och gemenskap. Vårt närmande till omgivningen har därvid mestadels mötts av oförståelse och för oss blivit en besvikelse istället för befruktande rekreation. Så har ensamhetskänslan åter dykt upp inom oss, tryckande och tung. Vårt liv, vår kamp har synts meningslösare än aldrig förr.

Det är i sådana stunder vi valt naturen till tröstare, sökt oss ut i skog och mark med vår oro och vår sorg. Och så har undret skett. Vi ha glömt själens sveda inför skiftande händelser och bilder. Naturen, jorden, markerna ha blivit befriaren.

Många kanske avfärda detta tal med en axelryckning. Naturen, vad har den att giva? Skogen, är den inte mörk och skrämmande? Är inte stigen snårig och tung att vandra? Nej, måste man svara. Låt oss därför en sommardag gå ut i skogen för att lyssna och se. Om krafterna äro små får promenaden inte bli för lång, men blicka vi oss uppmärksamt omkring, är det ändå mycket vi se och upptäcka.

En sommardag — — —

Finns det egentligen något ljuvligare för oss lungsjuka än en sommardag, när marken är varm och luften fläktar ljum kring vår kropp, vi, som annars mer än några andra sjuka ha att kämpa med kolden under den långa, kalla vintern. Och när vi sitta där på den gröna marken, tankfulla och stilla, märka vi inte blott hur vackert allting är, vi kunna även följa djurens liv och rörelser från de större till markens minsta kryp.

De vitstammade björkarna med sina hjärtformade löv kanske först och främst fånga vårt öga och vår håg. De vittgrenande ekarna, som längst av alla lövträd stått kala som väldiga skelett, ha ännu en ljusare färgton över sig. I granarnas toppar brinna kottarna röda och varje gren är klädd i gula, vecka årsskott. Högt över oss susar vinden i tallarnas gröna loft. På kopparfärgade stammar flagga klapprande barkflagor, och bland flimrande, solbelysta barr lysa tallarnas blommor som lågor.

Men det är inte blott skogens stolta träd, som fånga vårt öga. Markens undervegetation har också sitt intresse. Ängsflorans prakt i midsommartid är obeskrivlig. Där prunka prästkragar, blåklint, "slättergubbar", och tjärblomster. Omkransat av allehanda gräs lyser vildklöverns svällande röda blombollar. Överallt är det färg och prakt. Vår svenska lövängs språk en stilla sommarkväll går till djupet i varje hjärta. Men även den stundom ganska torra skogsbacken har sin växtlighet. Under våra rundliga vilostunder under tallarnas valv upptäcka vi också här allehanda örter och gräs, underbara även de trots sin anspråkslösa plats och enkelhet.

Mycket av all denna skönhet ha vi kanske aldrig givit oss tid att betrakta under vårt tidigare rastlösa liv. Först när kraftlösheten tvingat oss till återhållsamhet i våra rörelser och vi få nöja oss med små utflykter, öppnas våra blickar även för skogsbackens djurliv och flora. Hur underbart symmetriskt löpa inte

nerverna i varje grässtrå! Hur välformad är inte även den minsta och anspråkslösaste blomma! Mossornas tuvor och rosetter likna fantastiska urskogslundar i miniatyr. Och ormbunken, tätt vid vårt huvud, där vi ligga utsträckta på marken, ter sig från denna synvinkel som en vajande palm. Högt över oss seglar sedan molnens tappar, och solens klot sänder värme och skimrande ljus över furornas grenverk, där de nålvassa barren avteckna sig med ofattbar skärpa mot sommarblå rymd.

Men inte blott markens växter utan även dess djur ha sitt intresse. Hur lustigt — och även lärorikt — är det inte att följa myrornas strävsamma färd. Grässtrån och allehanda hinder stänga deras väg, men ingenting avskräcker de små varelsernas iver. En grönblåskimrande ollonborre bökar frenetiskt i jorden inte långt ifrån oss. Över den varma berghällen rasslar ibland en sandödlö och ser på oss med plirande ögon.

Hu! — ropar kanske någon. Ödlans prassel föder möjligen en otrevlig ideassociation, och en myras nyp kan för en liten stund kännas en smula oangenämt. Ganska snart komma vi dock underfund med, att ofreda vi inte markens djur, så störa de inte heller oss. Taga vi för vana att uppsöka samma plats dag efter dag för vår rekreativ vila, skola vi finna, att inte ens de skygga småfåglarna efter någon tid ta större notis om vår närvaro. Kvittrande flyga de från gren till gren, sökande larver i barkens skrevor och veck, samt ägna oss stundom en klar, vaksam blick.

Kunna vi utsträcka vår promenad längre in i markerna, finna vi än mer av intresse och slösande skönhet. I den tidiga våren kanske skogens växt- och djurliv starkast rör vårt sinne. Hur förhoppningsfullt blicka vi inte framåt, när vi se de första brystna knopparna. Underliga känslor födas inom oss, då vi följa djurens lek och deras iver att bygga bo samt anar undret, som sker. Bakom skyddande ris och hållar brista ägg och slitas navelsträngar. Så viltäger även för skogens friskaror en strävsam tid, innan en ny generation vuxit sig stark och på egen hand kan uppta den stundom hårda kampen för livet. Ha vi särskilt stort intresse för skog och djurliv, kanske vi en dag kunna lista oss fram och se en rävkulls lek utanför lyan eller följa en fågelhonas ömma omvårdnad om sina små. Inte heller livets tragedier i skogen undgår oss. En sparvhöks vindlande, nästan ljudlös jakt kring en unggran, där några grenar slutligen frälsar en mes' liv, fascinerar oss. Några avgnagda ben, en kringsspridd fjäderhög, talar också sitt allvarliga, tysta språk. Vi skola även finna, att bland skogens vilda djur förekomma genom olyckor och mänskliga försåt skadade varelser, vilka liksom vi sjuka föra en ensam och ojämn kamp för tillvaron. Ha vi tur kanske vi även någon gång bland martallarna ute på stormossen får se en älgdjur stå med vädrande mule, under det den övriga familjen skyggt försvinner i snårskogen. Och djupt inne bland trädstammarna skymtar skogssjön, mörkögd och trolsk. Vita näckrosor gunga på dess yta, och borta i en vassrugge plaskar en gädda, väckande vårt eget rovbegär.

Under våra vandringar inåt skogen finna vi de första

buty busk ledhund

FEBERKURVA I

Av JOSEF KJELLGREN

Ingeman skrockade hest och belåtet som vanligt. Om den helt oskyldiga syrenbusken som vänligt stod och visade sin nyutslagna grönska för alla som ville se och alla som kunde se — om syrenerna sade Ingeman mycket kategoriskt:

— Ett sånt förbannat åkerspöke!

Blåsten kom galopperande som en hunnerhord från norr. Syrenbusken kämpade tappert i det rasande ovädret med alla sina spåda kvistar böjda mot marken. Solen svängde sitt spjut mellan molnen likt en lysten krigare: syrenen bugade ödmjukt i vinden som en ung flicka, vilken under skam och blygsel tvingas dra kjolen över sitt huvud!

Blåsten gick fram med gisselslag och vårens sol stod karskt väntande med sitt lodräta spjut!

— Ett förbannat åkerspöke!

Den blyga jungfruliga syrenen som var bestämd att leva ett härligt liv sedan vi alla och många med oss blivit till jord och ingenting annat än jord, syrenen som representerade det stora äventyret, det väldiga oåtkomliga livet — detta lilla ödmjuka träd hade av någon anledning ådragit sig Ingemans uppmärksamhet. Och Ingeman uppmärksammade endast det som missagade honom. Och när Ingeman var missnöjd med något uttalade han sig genast mycket kategoriskt och nedsättande. Ingeman bara sträckte på sin långa strutshals, spärrade upp de runda ögonen som låg som flata blyknappar under pannbenet. Det var mycket löjligt och ännu löjligare spände han ut sitt bräckliga bröst. Det var sannerligen ett exemplar av misslyckad mänsklig anatomi som ej kunde vara värt många skillingar på någon av världens arbetsbörser. Denna lille löjliga karl, denna förkrympta människa, kunde liksom i förbigående säga till någon:

— Du råkar säkerligen illa ut!

Nå — det kunde vara ett slags skämt. Men Ingeman var en djävul! Han skämtade inte! Han hade alltid rätt! Det var som om han med sina ord helt ogenerat och i allas vår åsyn tömde ut en giftbägare ur munnen. Den som Ingeman hade

dömt, för honom fanns ingen jordisk nåd. Ingen kunde förklara den saken. Men det var i varje fall ett kusligt faktum. En sådan karl var Ingeman. — Och om syrenbusken, som stod och skimrade så underbart och ljuvligt i vårens första väldiga sol och vind, sade han nu en massa otidigheter. Tillslut blev detta för övermäktigt för mig. Jag knöt nävarna i raseri och skrek ut en ljungande protest ur djupet av min ensamhet.

Efter detta mitt plötsliga utbrott blev det alldeles dödsstillt. Allt levande över hela jorden höll andan och väntade. Ingeman varken fick eller kunde motsägas. Det var ett axiom. Hans dödningeord skulle gälla i livets alla skiften. — Jag drevs att fortsätta för att på något sätt krossa den oerhörda tystnad som följt på mina ord:

— Inga vanliga röda blommor, röt jag, nej inte alls! Men djupt dunkelmörka som det röda vinet från Sorrento!

Ingeman drog mycket försmädligt med aviga näven över sin tomma mun. Hans frusna läppar såg ut som torra och svarta maskar.

— Det är ett åkerspöke, har jag sagt! Det står och skräpar ner! Det har inget liv! Det är till ingen nytta! Rensa bara hänsynslöst bort allt som är nyttolöst!

Jag skrek upphetsat: — Nej! Nej! Nej!

Ingeman dunkade som en dåre med knytnävarna mot sina knän. Han var besatt av en väldig stridslust:

— Det var som satan!

Tappert försvarade jag den bräckliga syrenbusken mot alla de oförskämdheter som Ingeman kunde hitta på. Jag hade förlorat allting. Jag hade ej något annat att försvara än just denna lilla buske. Men var den inte värd mångdubbelt det pris man än kunde hitta på och nämna? Jo! — Hur många timmar som annars varit alldeles tomma och döda hade den inte med det ständigt skiftande spelet i sina grenar sopat undan. Vinden kom ibland och lekte med den en vild minut, solregnet föll över den — i tusen färger — i tusen kristallklara droppar. Natten sänkte sig ner, dagen steg upp över horison-

ten, timmarna gick. Syrenerna var mina! De växte där för min skull! Det kunde helt enkelt inte vara annorlunda. Jag hade helt huvudstupa kastats in i denna underliga värld, och troligen var jag då så utplundrad och naken som en människa har möjlighet att bli. Men efter den första häpenheten och förvirringen upptäckte jag syrenen. Det var den jag hade att klamra mig fast vid och den skulle ingen kunna beröva mig. Ljus och skuggor spelade och lekte bland de nytända bladen. Denna grönska var ännu halvt överklig. Man kunde andas igenom den och den fanns där ändå. — Eller var denna grönska endast något som jag föreställde mig? Ett första glupskt efterlängtat tecken på att världen änteligen befriats ur en lång och fruktansvärd vinter? Löjligt! Om denna syren behövde man inte inbilla sig någonting. Den levde ett rikt och stort och eget liv som måste vara omöjligt för oss att lära känna i alla skiftningar. Denna syren hade skjutit skott vid Caras dunkla och djupa vatten. Den hade en lång resa bakom sig — dess bristande blad som i ständigt nya myriader rullade ut sig i ljuset, kunde berätta sagor fjärran ifrån. Hade inte dessa mjuka grenar en gång vaggats av Tezzians milda fläktar, dessa rötter hade en gång sökt näring djupt i lotusplantornas och nunneliljornas jord. Dessa blommor skulle även här, efter storm och snö, ha en färg av dunkelt beige och en doft av drömmar. — Ingeman kraxade försmädligt. Det här var ett tillfälle för honom. Och jag måste ju svara! Jag var tvungen att möta honom med de vapen som han själv hade valt:

— Jag har rätt! Jag är förvissad om min sak! Jag vågar allt vad jag äger och har!

— Bra!

Ingeman tjöt av förtjusning. Han både skrattade och slog sig på knäna med sina långa vita dödingehänder.

— Finfint, tjöt han, du ska få se i maj — om du ännu andas!

Jag darrade av upphetsning. Denna bräckliga buske som stod och gungade i vinden, den var ju min! Det var det enda jag ägde här i hela världen!

Jag skrek inte, jag vrålade som en galning, förblindad av raseri:

— Om jag andas? Det är en fråga som uteslutande gäller om dej!

— Som gäller mej?

Ingeman kippade efter andan och stirrade häpet med sina blyfärgade ögon: — gäller mej?!

Därefter satte han i gång med att skrocka som en vansinnig höna. Det var hans sätt att skratta. Han kunde intet annat. Det kom ur djupet av hans tomma och urblåsta bröst: ko-ko-kokok! Det präktiga struphuvudet åkte flitigt upp och ner — jag hade dödligt förolämpat honom. Han försökte skratta hjärtligt. Skrocket blev ett jätteskrock: ko-ko-ko-ko-kokok! Det var som om hela rummet hade blivit fullt av höns — en hel hönsgård bedragen i kärlek.

— Jag, stönade Ingeman tillslut ganska mödosamt medan tårarna glittrade i hans rödkantade ögon — jag kommer att dricka mycket öl ännu — och dansa på många begravingar!

Ingeman tystnade och spände omsorgsfullt upp trattarna till sina stora näsborrar. Han vädrade försiktigt och omsorgsfullt som en hund, vilken fått korn på en ny aptitlig benhö. Och därefter avgav han med högtidlig stämma sitt utlåtande:

— Jag har lukt i näsan och det luktar lik! Det är dej det gäller! Just duu!

Ingeman rände in sitt duuu så häftigt som en stöt av stål mitt i bröstet. Det var ett smutsigt sätt att mörda. Och han drog långsamt tillbaka värjan när han tillade:

— Men var hederlig och smit inte i väg förrän vi gjort upp våra affärer! Ko-ko-ko-kokok!

— Kokokokokoko!

— Ha-ha-ha-hi-hi-hi-hö-hö-hö!

Skrattet runt omkring dånade belåtet i dubbla köror. Folkeson högst av alla som den pojke han egentligen var. Öppet och hjärtligt och ljudligt! Det här var en duell helt i deras stil! Jag drog mig huttrande tillbaka i en vrå. Det dånade inom mig! Blodmassorna slog häftigt upp mot trumhinnorna! Ingeman — den förbannade skurken hade alltid rätt! Hur var det inte nu senast i fallet Sommar? Mannen Sommar hade varit timmerhuggare. En storväxt karl, en jätte till människa. Sådana skuldror, sådana armar, sådana ben — där fanns ingenting att klaga på ifråga om yttre tecken till oerhörd fysisk styrka. Men Ingeman var inte den som lät imponera sig av någonting. Han spände bara ut sitt bräckliga bröst och knep hemlighetsfullt ihop de kalla läpparna. Han följde Sommars alla rörelser med de skumma blyfärgade ögonen vidöppna. Han satte upp näsan i luften och vädrade mistänksamt. Han skakade bekymrat på huvudet. Stumt och envist satt Ingeman på en och samma plats och förföljde den jättelika timmerhuggaren varthelst denne gick. Han släppte honom inte ur synhåll. Han hetsade honom! Han sög krafterna ur hans lemmar! Och han vann tillslut sin eländiga seger! — En morgon vaknade vi och upptäckte att mannen Sommar under nattens lopp kastat upp det röda han hade inombords. Den jättelika människan låg där blek och stilla. Han låg orörlig som ett kullstjälp trääd inne i skogen. Timmerhuggarens tegelröda ansikte hade blivit så lysande och genomskinligt vitt. Ingeman drog ljudligt in luft i trattarna till sin väldiga näsa, vilken liknade ett fruset vinterpäron mer än något annat. Kanske den fördömda människan ville säga: — det var som jag trodde!

Mannen Sommar låg tyst och orörlig med det röda utbrett på lakanet framför sig som en karta över ett nytt och förut utforskat land.

Ingeman var sådan, en livsdödare. Och nu trodde väl både han och alla andra att även jag skulle sugas in under hans sneda leende, hans ironiska grin, hans äckliga ord och meningslösa prat, som flödade ut från en död mans mun. Ingeman behärskade omgivningen, men inte mej. — Nej! Så djur och hjärtan om något dylikt fick ske! Plötsligt, utan föregående aningar benådades jag med en gudagiven inspiration. Jag stod plötsligt upprätt i all min väldighet för att som en god riddare försvara min hemligt älskade: den bugande syrenflikkan. Jag fäktade vilt med armarna, här borde slåss för liv och ära och Ingemans sneda leende skulle krossas i ett enda slag. Men en hel hopper (varifrån kom de alla) sprang ögonblickligen på mig och slog omkull mig. Det var visst fråga om en sammansvärjning. Som genom en hemlig ingivelse försvarede jag mig med att kasta ifrån mig mitt röda, det enda vapen jag ägde. Mina fräcka angripare blev också nersölade som de eländiga busar de visat sig vara. Jag ämnade just säga något håfullt åt dem. Men då befann jag mig plötsligt inne i en kvarnkammare med väldiga mängder med omalen säd. Kvarnstenarna gick runt i ett fruktansvärt brak och gnissel med en krans av gnistor som sprutade åt alla håll. — Först efteråt, en timma eller kanske några dagar eller flera veckor senare, märkte jag att Folkesons skratt förlängesedan tystnat. Det var något nytt! Och männen i övrigt, som aldrig varit överdrivet hänsynsfulla, gick tyst på tå, när de passerade platsen där jag befann mig. Jojomensan, jag kanske var en farlig karl ändå! — Och vårens sol stod ännu högt på himlen. Vinterns

(Forts. å sid. 25)

FRITZ STENLUND: FRONTIMMERSDOKTORN

BELFRAGE-46

Där den breda älven trängdes ihop till en smal fåra mellan bergväggarna och bildade ett dånande fall låg bruket. Platsen hade varit bebodd sedan hedenhös och bruket var så gammalt, att ingen riktigt kunde säga, när den första hammaren, som drevs av vattenfallets oerhörda styrka, började slamra där. Som vid alla gamla bruk hade man även här en yrkesskicklig arbetarestam som sedan många generationer tillbaka givit bruket sin arbetskraft. Det var stabilt och säkert folk, kanske litet självsäkra, yrkesstolta och konservativa men gedigna.

Vid det bruket gick ännu för ett tjugotal år sedan allting i lugn, gammaldags lunk. Brukspatron var en gammal tvärvigg, som med sorg tänkte tillbaka på den tid, då man kunde ta in en uppstudsigt smed på kontoret och klå upp honom. Kamrern var av samma skrot. Och bruksläkaren, som skött arbetarnas krämpor i över trettio års tid, var av det slaget, att han helst satt hos brukspatron och drack toddy, när han besökte bruket, vilket skedde en gång i månaden.

Men hur isolerat det gamla bruket än låg och hur ståndaktigt den gamla regimen och de gamla envisa arbetarna än värnade om traditionsmättade seder, så kunde den nya tiden med dess nya idéer inte hindras från att komma som en farsot och härja.

Det fanns föreningsliv vid bruket, om det än var tynande. Men så var det några ynglingar, som fått gå i skola i stan, som startade en ny förening. Det var en föreläsningförening och det sades om den, att den var ledd av själva Antikrist, som uppträdde förklädd i ynglingarnas sällskap.

Ordförande i föreningen var Erik Karlsson. Han var son till mästersmed Karlsson och hade gått igenom handelsskolan i stan.

Sedan hade han fått plats på brukskontoret, och man trodde, att han skulle komma att nå långt.

Genom föreningens försorg kom det långväga föreläsare till bruket. Men det var svårt att samla folk kring föreläsningarna. De gamla smederna sågo med misstro på nymodigheterna och över de yngre höll patron ett strängt regemente. Men ett tiotal ynglingar höllo ihop och offrade sin fritid på att hålla föreningen uppe, och de tycktes lyckas.

Men så en vår skedde någonting, som man inte räknat med. Erik Karlsson blev liggande sjuk. Han hostade svårt och magrade ohyggligt. Till slut måste bruksläkaren bekväma sig till att besöka honom. Efter en snabb undersökning sade han:

— Lungtuberkulos.

Och sedan gick han.

Erik själv tycktes inte bli så värst överraskad av meddelandet — han kanske rent av hade väntat det — men för de gamla föräldrarna blev det ett hårt slag. Modern grät.

— Det är ingenting annat än den där usla läsnigen, som är skuld till det här, sade hon.

— Ja, inte kan det vara bra att

läsa både natt och dag, sade fadern. Nej, du skulle nog ha blivit smed, du. Och nu blir du ingenting.

— Blir jag ingenting? invände Erik. Hur vet ni det? Jag är väl inte död än, fastän den där gamla perukstocken till bruksläkare — — —

Ryktet om Eriks sjukdom spred sig snabbt över hela bruket. Somliga menade på, att det var Guds straffdom, därför att Erik sysslat med den förskräckliga föreningen. Andra sade, att Erik borde ha blivit smed, så hade han aldrig behövt bli sjuk. Ja, något underligt var det. Aldrig hade man väl förr

Vidskepelse och vantro kring sjukdomar — icke minst lungtuberkulosen — låg förr i tiden som ett tungt ok över fattigt och okunnigt folk. Det fick kämpas hårt innan en ny tid med ett annat och humanare betraktelsesätt kunde bryta igenom. Författaren Fritz Stenlund skildrar här genombrottstiden vid ett bruk någonstans i Sverige och ger en realistisk bild av den isolering, som den olycklige lungsjuke tvingades in i. Men det fanns och finnes nu i ännu högre grad väg ut ur okunnighetens mörker.

I denna berättelse är det en ung kvinnlig läkare, som tillsammans med den moderne industrimannen för kampen mot bacillskräcken, mot den vidskepelse, som här möter oss i all sin grymhet.

Denna kamp mot vantro och bacillskräck är ännu icke lyktad. Det gäller därför att fortsätta striden mot den oresonliga "lung-sotsskräck", som trots allt ännu lever kvar bland folket och som förbittrar livet för tuberkulosens offer

hört talas om, att någon av kontorsherrarna fått lungdot. Men nere i sliphuset hade man lungdot litet var. Det hörde till sliperyrket så att säga. Men de av sliparna, som drabbades av lungdoten, dogo ganska snart, så man hade inte mycket besvär av dem.

Nu väntade man, att Erik Karlsson också skulle dö. Ja, offentligt betraktades han redan som en död man. Men det undret skedde, att han en dag steg upp ur sängen igen. Han var matt och klen och hostade svårt, men han kände sig i alla fall i någorlunda arbetsform.

Så en dag var han stark nog att gå till kontoret. Han gick in till sina kamrater, hälsade och sade:

— Nu är jag här igen.

De sågo under tystnad på honom liksom om de sett ett spöke. Och när han räckte fram handen för att hälsa på dem, satte de händerna i byxfickorna.

— Det är inte bra att ta dej i hand, sade en av dem. Man kan bli smittad.

— Aha, sade Erik, ni har bacillskräck.

Så blev han inkallad till kamrern.

— Ni förstår, hm, ni är sjuka, hm, och kan smitta ner oss allihop. Så det är nog bäst ni får sluta.

Avsked!

När Erik den dagen gick hem, var det nära att han brustit i gråt. Han var oren. Arbetskamraterna skydde honom och cheferna ville inte ha honom i sitt arbete. Det var bäst att han isolerade sig. Men skulle han verkligen finna sig i att bli levande begraven?

Efter en sömlös natt hade han fattat sitt beslut. Han skulle inte dö, nej, han skulle leva. Han skulle försörja sig trots sin sjukdom och försöka få ihop pengar till sjukhusvård. Sedan flera år tillbaka hade han förbindelse med några veckotidningar och ett par dagliga tidningar. Han kunde väl få litet översättningsarbete av dem?

Redan efter någon vecka var han i full verksamhet. Han stängde sig inne och arbetade. Sina promenader tog han om nätterna, ty han ville inte uppleva skymfen att möta de forna kamraterna och bli sedd över axeln av dem.

*

Men det var en oviss tid och stora förändringar skedde vid bruket.

Den gamla brukspatron hittades en morgon död i sin säng. Det var hjärtförslämning. Det kom en ung man i hans ställe. Denne vände upp och ned på hela bruket. Han lät riva det gamla sliphuset och uppförde ett komplex av betong och glas, som var luftigt och ljusst. Han lät bygga nya arbetarebostäder och en ordentlig sjukstuga. Den gamla bruksläkaren skickades iväg och i stället anställde han en kvinnlig läkare som blev bofast vid bruket. Det var någonting oerhört ur de gamla bruksbornas synpunkt. En kvinna som läkare! Och därtill en, som var så ung som denna! Det kunde aldrig gå väl.

Kvinnorna hade mycket ont att säga om den unga fröken doktorn. Hon badade i älven och hade bara en liten, ynkelig baddräkt på sig och brydde sig inte det allra minsta om, att folk såg henne bada. Hon cyklade i korta kjolar och — — — ja, det värsta var väl ändå, att hon hade kortklippt hår.

— Kan man tänka sej, vojade sig de gamla gummorna! Kan man tänka sej!

De hade hört, att fruntimmer med kortklippt hår haft skabb i huvudet och därför måste låta klippa sig. Eller också hade de varit på Landskrona, där man tog in dåliga fruntimmer, och det var ändå värre.

De stora, grova smederna skämdes för att gå till fruntimmers-

doktorn, som de kallade henne. Men en gång fick själva Stor-Olov, brukets största karl, tandvärk och måste gå till henne. Hon tittade Stor-Olov i munnen och sade:

— Det är en trasig oxeltand. Det är bäst att dra ut den.

Och så tvingade hon ner jätten i stolen.

När hon kom med tången, kunde Stor-Olov inte hålla sig. Han sade:

— Ska ho mä di där små nypera kunna dra ut e tann?

— Lugna sig, Stor-Olov, sade hon. Det här ska snart vara ordnat.

Och innan Stor-Olov hunnit blinka, var tanden borta.

När han kom ner till smedjan igen, sade han:

— Den där fruntimmersdoktorn, må ni tro, den ä dä ruter il!

Det hördes på honom, att han var imponerad.

Och märkligare ting ändå skulle man snart få höra om henne.

*

Erik levde sitt liv för sig själv. Han arbetade styvt och det gick bra för honom.

Det började lida mot hösten, den tid då föreläsningsföreningen skulle börja sitt arbete igen. Erik tänkte då och då på föreningen med ett visst vemod. Det var hans skötebarn. Men han var ju död nu och kunde ingenting göra åt den.

Men en kväll kommo två av styrelsekamraterna hem till honom — Vi ha inte sett dej sen i våras, sade de. Och vi visste inte om vi fick besöka dej.

— Ni kan bli nersmittade, sade Erik litet spydigt.

— Äh, håll babblan på dej, sade Karl — en ung och glad friskus — tror du vi är vidskepliga?

— Hit med labben, sade Johan. Nu ska vi sätta igång föreningsjobbet igen.

— Men, men — — — invände Erik.

Invärtens kände han sig glad över kamraternas förtroende, men han ville inte visa det.

— Inga men! I morgon kväll har vi styrelsesammanträde hemma hos mej. Och då kommer du! Överenskommet?

— Överenskommet! sade Erik.

Han var alltså inte död ännu! Nej, han levde! Och då fanns det hopp.

*

På styrelsesammanträdet skisserades vinterns arbetsprogram upp. Då kom den nya doktorn på tal. Pojkarna lovsjöngo henne i alla tonarter. Henne skulle man försöka få att hjälpa till. Hon kunde väl ta en eller annan föreläsning?

Det kom på Eriks lott att besöka henne och fråga henne, om hon ville öppna terminen med en föreläsning. Erik var intresserad av saken. Hon skulle kunna bli till stor nytta inom föreningen. Han hade visserligen aldrig sett henne, men på pojkarnas sätt att tala om henne, förstod han, att det var en duktig och orädd kvinna.

Han blev insläppt fastän det inte var mottagningstid. Hon var i högsta grad civilklädd och Erik frapperades av hennes ungdomlighet och friskhet. En sådan läkare hade han hitintills aldrig sett.

Han presenterade sig som ordförande i föreningen och framförde sitt ärende. Hon lyssnade intresserat på honom, och när han framlade en detaljerad plan, blev hon entusiastisk.

— Jag hjälper till, sade hon. Vi ska sätta fart på gubbarna och gummorna. Dom är ju torra som gammalt fnöske.

Erik, log, när han såg hennes iver. Besöket gav långt bättre resultat än vad han kunnat vänta.

— Och nu dricker vi en kopp kaffe tillsammans och tar en pratstund, sade hon.

Erik hade ingenting emot det. Han hade faktiskt glömt bort, att han egentligen borde vara död.

Doktorn såg då och då forskande på Erik. Till slut lutade hon sig fram, såg honom i ögonen och sade:

— Ni är sjuk.

— Ja, medgav Erik.

Och han kände, att skamrodnaden steg upp på kinderna.

Så fick han berätta om den gamla bruksläkaren, om avskedet från kontoret, om kamraternas bacillskräck, om isoleeringen och sitt nya arbete.

— Jag vet, vad jag skall föreläsa om, sade doktorn. Just om vidskepelse och vantro, när det gäller sjukdomar.

— Det kan behövas, sade Erik.

— Och så är det en sak till, herr Karlsson. Ni ska in på ett sanatorium.

— Jag är fattig, sade Erik.

— Det ska bruket betala. Och ni är så stark, så att ni kan nog arbeta litet med era översättningar även om ni kommer på sanatoriet. Och nästa år så här dags kan ni vara fullt återställd.

— Tror ni?

— Erik smittades av hennes entusiasm.

— Jag vet det!

*

Vid öppningsföreläsningen höll Erik ett kort välkomsttal. Lokalen var fullsatt, och på främsta bänken satt den nya brukspatron. Det blev en strålande kväll och fruntimmersdoktorn läste lagen för de skrockfulla bruksborna, så att de skämdes.

Efter föreläsningens slut ville brukspatron tala med Erik.

— Vi måste ha en ny samlingsal, sade brukspatron. Den måste vara rymligare. Och så ska vi ha en scen och möjlighet att ge biografföreställningar. Anteckna mej som medlem i föreningen.

Nu var det vind i seglen!

*

Dagen därpå satt fruntimmersdoktorn inne hos brukspatron.

— Era kontorslokaler äro bland de osundaste jag har sett, sade hon.

— Jag vet det, sade brukspatron, men jag har inte hunnit göra någonting åt dem än.

— Ni måste bygga om dem, om inte personalen ska stryka med.

Och så berättade hon om Erik Karlssons öde, hur han blivit sjuk och fått avsked.

Detta visste brukspatron ingenting om.

— Det är klart, att pojken ska hjälpas, sade han. Och ni tror att han kan bli frisk?

— En man med hans energi och hans i grund och botten ofördärvade fysik blir helt enkelt frisk, om han får den rätta vården, sade doktorn bestämt.

En vecka därefter reste Erik till sanatoriet.

*

Omvälvningarna vid bruket kommo slag i slag. Fruntimmersdoktorn rensade upp bland smuts och vidskepelse och bruks-

patron utvidgade och rationaliserade. Det kom nytt folk till bruket och den nya tiden bröt in på fullt allvar.

När Erik kom hem efter ett års bortovaro, kunde han knapast känna igen sig. Kamraterna togo emot honom med öppna armar. Det blev en välkomstfest i det nya föreningshuset och brukspatron själv talade.

Erik skulle återta ordförandeposten, det var självklart, sade brukspatron.

Och i enrum sade patron till honom, att han behövdes på kontoret. Den gamla kamrern hade pensionerats och Erik fick den platsen, om han nu ville ta den.

— Om jag bara kan, sade Erik.

— Kan?! Nu när ni är frisk igen! Ni börjar helt enkelt, sade patron.

Och med ett handslag var man överens.

*

Fruntimmersdoktorn hade inte varit med på festen. På förmiddagen dagen därpå gick Erik upp till henne. Det tycktes som om hon väntat på honom. Hon var iförd en ljus klänning och bar en ros vid barmen.

Erik stod vid dörren. Han rodnade som en skolpojke när hon log mot honom.

— Tack för alla brev, som ni sänt mej, sade han.

— Tack själv, Erik, sade hon.

— Ni får förlåta mej, fortsatte Erik, men det var så roligt, att få era brev. Och jag kanske var litet naiv och barnslig i mina svarsbrev — — —

— Har du glömt, att jag heter Elsa? Bara Elsa!

*

Så gott om samtalsämnen, som brukets skvallertanter nu fick, hade de väl aldrig haft förr. De sprungo stugrunt i en hel veckas tid och drucko kaffe och pratade.

Tänk! Erik lungsotar'n, hade blivit frisk! Det hade väl aldrig hänt förr, att lungsotare hade kommit sig! Han borde egentligen ha varit både död och begravnen för länge sedan.

Och så hade han, smedpojken, förlovat sig med fruntimmersdoktorn!

— Sannerligen ä dä inte konstiga tider! Yttersta dagen står för dörren!

Det är sant, som det är sagt. För gamla skvallerkärringar står alltid yttersta dagen hotande nära.

Fritz Stenlund.

Läkerol

Den
gör
Er
gott!

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens A.B.

L:a Nygatan 19

Stockholm

Hälsingborg behöver utrymmet på Spenshult!

Avstyrker planen på ändring till yrkessanatorium.

En för tuberkulossjukvården i Hälsingborg besvärlig situation har uppstått därigenom, att plan på omändring av Spenshults jubileumssanatorium i Halland till "yrkesskolesanatorium" framlagts av Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos. Sedan några år tillbaka har Hälsingborgs stad disponerat över 35 vårdplatser å Spenshult, platser som visat sig vara synnerligen värdefulla för vissa tbc-sjuka.

Stadsfullmäktige gävo direktionen för Kungshults sanatorium i uppdrag att yttra sig om ändringsförslaget. Kungshultsdirektionen framhåller i ett yttrande att den givetvis inte vill ge något utlåtande om behovet av ett yrkesskolesanatorium på Spenshult, men framhåller att en ändring skulle medföra betydande olägenheter för Hälsingborgs stad. Det blir då nödvändigt för staden att skaffa sig ersättning i längre bort liggande sanatorier. Därför framhålles att Hälsingborgs stad icke kan ansluta sig till föreliggande förslag beträffande Spenshult med mindre än att ersättning för de där förlorade platserna i full utsträckning kan erhållas vid Hässleby sanatorium och garanti därför ställes.

Eftervårdshem?

Hälsovårdsnämnden instämmer med direktionen.

Bland de olika förslag till tuberkuloseftervårdens ordnande, som Nationalföreningen framlagt, ingår inrättandet med statsbidrag av s. k. eftervårdshem. För Hälsingborgs vidkommande skulle inrättandet av ett dylikt hem vara av den allra största betydelse för att kunna effektivt ordna tuberkulossjukvården här i staden, heter det bl. a. i yttrandet från direktionen för Kungshults sanatorium. Ett sådant hem skulle medföra en högst nödvändig avlastning av sanatoriet, som då bleve i tillfälle, att i större utsträckning än hittills mottaga akuta fall. Hälsovårdsnämnden föreslår därför stadsfullmäktige att såsom yttrande till k. m. t. i ärendet åberopa vad direktionen för Kungshults sanatorium anför.

Omöjligt bygga sanatorium för 300 000 kr. De av Söderbygdens vattendomstol genom utslag utdömda cirka 700 000 kr., utgörande ersättningar till målsägare i målet rörande Falsterbokanalerna, ha i Skåne ej fått något hjärtligt mottagande.

Man tycks över lag vara av den meningen, att vattendomstolen varit för njugg vid utdömandet av skadestånden, och det troliga är att såväl landstinget som ålfiskarna komma att överklaga.

— Landstinget fick sig tilldelat 298 459 kr., säger dess juridiske förespråkare advokat Bo Pfannenstill i Malmö vid ett samtal med Aftonbladet. För denna summa skulle alltså landstinget bygga upp ett nytt sanatorium

TUNGT

Dröjande soldis mot fallande skymning,
spanande öga mot stormmörka moln.
Skälvande vindilar mot stumma träd,
skälvande oro mot natten.

Ändernas kluckande läte i vassen,
vildfågelns ängsliga skri
över mörkskuggat vatten.

Tungt sorlande skogsbryn
borta vid stranden.

Tungt, ovisst tungt, faller natten.

Sekel Nordenstrand.

för tuberkulösa barn i stället för de byggnader, som nu måste rivas för att lämna plats åt kanalen. Vi ha ju inte ännu hunnit ta ställning till frågan, men så mycket kan jag dock redan nu säga, som att dessa 300 000 kr. inte räcka på långt när. Läget nere vid Falsterbo har för ett hem för tuberkulösa varit det bästa tänkbara både vad klimat och de geografiska omständigheterna — närheten till Lund med dess lasarett — beträffar. Det är en tämligen hopplös uppgift att försöka sig på att skaffa en ny lika bra plats. Så redan härutinnan har den nya kanalen ställt till en del tråkigheter för landstingets sanatorium.

Kvacksalvare ha god marknad i Skåne. Kvacksalvare av olika "specialiteter" härja ännu på sina håll i Skåne, meddela provinsialläkarna till medicinalstyrelsen i anledning av den nu pågående kvacksalveriutredningen.

I Åsum finnes en blind korgmakare, som sysslar med signeri, och i det närliggande Sjöbo idkar en tunnbindare homeopatisk verksamhet. En kvinna i Lomma "smörjer för engelska sjukan". På skilda platser anlitas också "kloka" för barn, vilka befaras lida av "lyte", en gemensam beteckning för ett stort antal olika kroppsliga och själsliga defekter. Den bekante, nu 76-åriga, "bendoktorn" i Vallåkra är fortfarande verksam och för övrigt äro vissa trakter "ganska rikligt välsignade" med homeopater.

Det finns en allmän benägenhet, säger provinsialläkare Nils Rumer i Hörby distrikt, att alltför länge uppskjuta att anlita sakkunnig hjälp vid även sådana sjukdomsfall, som borde förefalla allvarliga. Det är ofta först, då den sjuke eller hans anhöriga tro att dödsfara föreligger, som man snabbt vänder sig till läkare. Man söker hjälp mot döden men inte mot sjukdomen, framhåller läkaren.

En Annat

Korn åt små fåglar

Livet är fullt av de mest svårlösta problemen. För någon tid sedan ackades och ojadades det svårliga i stockholmspressens insändareavdelningar över de stackars fåglarna i huvudstaden som man inte skulle få mata därför, att man då också matade råttorna. Hur kunde man vara så grym mot de stackars fåglarna? Förstod man inte, att om ett sådant förbud gick igenom, skulle både sparvar och kråkor gå en hemsk svältvinter till mötes?

Var det någon, som hostade

något? Bara en brutal, för djurskyddsvänlighet tydligen oförstående människa som frågade: Finns det inte möjligen ett annat försörjningsproblem, som borde vara mera aktuellt nu, nämligen människans? Det finns t. ex. sjuka människor, som av fattigvården matas så sparsamt, att deras liv och hälsa äro i allvarlig fara.

Ah, det var bara en sådan där oförnöjd lungsjuk, som hostade! Ingenting att fästa sig vid. Låtom oss alltså återgå till problemets kärnpunkt: Det var alltså detta med råttorna — — — — —

Socialstyrelsen

har nyligen verkställt en s. k. kosthållsundersökning i bortåt 500 svenska famil-

jer, läser jag i pressen. Det är emellertid inte vilka familjer som helst det rör sig om, ty de, som undersökts ha en inkomst av minst 2 000 och högst 4 000 kr. om året.

Staten har alltså inte i detta sammanhang något intresse av den stora grupp medborgare, som ha en inkomst under 2 000 kr. Man tycker annars, att det skulle vara intressant att få utrönt, hur t. ex. en lungsjuk med familj i t. ex. huvudstaden kan leva på 150 kr. i månaden. D. v. s. — sedan hyran betalats — på högst 50 kronor! Eller hur en ungkarl, som är ordinerad riklig och stärkande föda, bär sig åt för att äta sig mätt på t. ex. 35 kronor i månaden, vilket är ett vanligt understöd sedan hyran betalats. Om vi vet, att en frukost kostar c:a 1 kr., återstår alltså till mat under dagen 17 öre. För dessa 17 öre äter vår man alltså middag och kväll. Styvt gjort.

Eller ha vi här kanske förklaringen till var de brödsmlur ta vägen, som äro avsedda för sparvarna?

Kanske äro råttorna helt enkelt oskyldiga!

Slå ett slag för "Status"

är den paroll, som vi utsände i våras. Den gäller än, glöm inte det!

Fr. o. m. detta nummer har tidskriften höjts till 35 öre och det kan den väl vara värd? Trots detta hade vi helst sett att vi kunnat sälja den för en 25-öring även

i fortsättningen men de onda tiderna och de därav följande ökade omkostnaderna ha satt p för detta.

Vår kollega "Moliljan"

har utsänt ett jubileumsnummer — som vanligt en läsvärd och väredigerad publikation. Ur densamma låna vi följande nätta berättelse:

En av våra försäljare kommer in till en gammal dam varvid följande samtal utspann sig:

Får jag sälja en tidning?

Nej tack, jag skall ingen ha. Varför säljer h a n tidningen?

Jo, jag lider själv av t. b. c.

Jamen, det var väl roligt!

— — —

Red.

En åt gången, rädde papegojan.

I Zoologisk Have i Köpenhamn hade man en gång en vacker stor grön papegoja, som om sommaren satt i Apistempellet. Dit kom en mängd skolbarn och dessa trängde alltid så nära djuret, att vaktens gång på gång ropade:

— Så, så, inte så bråttom — en åt gången!

Om vintern bodde gojan i ett av de stora fågelhusen, som inte brukar besökas av många. Det var det lugnaste stället i hela trädgården, och när ett älskande par ville vara riktigt i fred, kunde det ej finnas en bättre plats. En dag kom ett par dit, och de två satte sig på en bänk och började kyssas. Detta var mer än papegojan kunde tåla. Den reste fjäderrarna och skrek himmelshögt:

— Så, så, inte så bråttom — en åt gången!

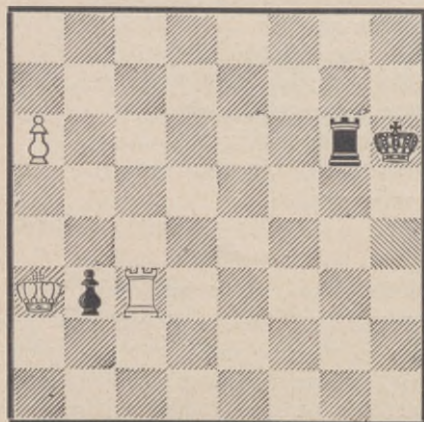
ALBIN: Äter kräftor

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

STUDIE. Av H. Rinch.

Vit drar och vinner.

PROBLEM n:r 54. S. Gold.

Vit: Kd1, Dg5, Tf4, Sb4, d2.

Svart: Ke3, Ld6, Sg2, h2, Bb5, f5, h4.

Matt i två drag.

Lösningar:

N:r 51: 1. Th3. N:r 52: 1. Sb7. N:r 53: (Rättelse: Vit Kh1. Svart Db1; svart bonde på d2 skall stå på e2.) 1. f8S.

Problemet löst!

Det vill säga värmeproblemet löses enklast så som bilden visar. Schackproblemet bör man gå mera på djupet (!) med.

KUNGSGAMBITEN

har en förunderlig livskraft. Otaliga gånger underkänd av hrr teoretiker kommer den ständigt igen och firar nya triumfer. Att den även kan vara ett farligt vapen i korrespondenschack, visar följande parti, spelat i Korrespondenschackförbundets turnering i klass II.

H. Nihlén J. Regenholtz

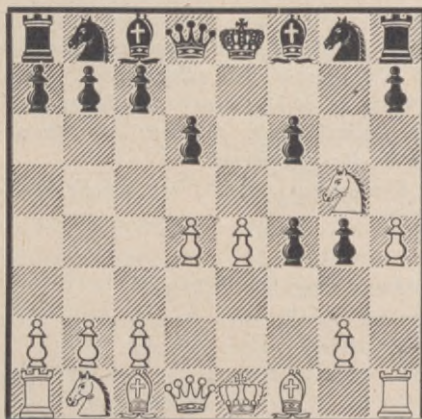
Stockholm Malmö

1. e2—e4 e7—e5

2. f2—f4(!) e5×f4

3. Sg1—f3 d7—d6

Ställning efter 6. —, f7—f6.

Vi betrakta detta drag — i förbindelse med de tre följande — som ett erkännansvärt försök att förbättra g5-försvaret i Kungsgambit; trots att vi äro tämligen säkra på att man gjorde liknande försök redan för ungefär hundra år sedan, akta vi oss dock för att betrakta dagens försök som på förhand dömt att misslyckas. För lösning av frågor med något av evighetsperspektiv är ju hundra år en mycket kort betänketid.

4. d2—d4	g7—g5
5. h2—h4	g5—g4
6. Sf3—g5	f7—f6
7. Lc1×f4	

Härmed erhåller vit ett stort utvecklingsförsprång, som tvingar svart att senare återge den vunna pjäsen. Ännu är det tvivelaktigt om vit kan ernå mer än högst lika spel. Det finns emellertid i diagramställningen ett

intressant drag — rekommenderat av Spielmann, nämligen 7. Sh3! Springaren måste ju slås, varpå vit ger schack på h5 och sedan utvecklar sig snabbt och söker förstärka sitt angrepp. Om vit vinner? Ja, den frågan kanske är löst om hundra år!

7. — —	f6×g5
8. Lf4×g5	Dd8—e7
9. Dd1—d2	Le7×g5
10. h4×g5	Dd8—e7
11. Sb1—c3	Sb8—c6
12. 0—0—0	De7—g7
13. Sc3—d5	Ke8—d8?

Varför inte 13. —, Le6!? Vi kunna inte upptäcka något bättre för vit än 14. Sf6†, S×f6. 15. g×f6, D×f6. 16. Th6 (eller genast d4—d5), De7. 17. d5, Ld7! 18. d×c6, L×c6. 19 Dd4, Tg8. 20. Tdhl, Tg7. Vi ha försökt även andra sätt, utan att finna någon fördel för vit. Nu däremot avgör vit i några få drag.

14. e4—e5	Lc8—d7
15. Lf1—b5	Sc6×e5
16. d4×e5	Dg7×e5
Eller 16.—, L×b5.	17. e×d6.
17. Lb5×d7	Kd8×d7
18. Th1—e1	De5—g7
19. Sd5×c7!	Uppgivet

— Nå, vad fick du på din femtioårsdag?
— Ätta liter.

— Tänk vet mamma att vårt nya hembiträde kan se i mörkret?

— Nej, hur kan du hitta på något så dumt, Lisa!

— Jo, i går kväll hörde jag att hon sa till pappa: Så orakad herr Svensson är — och då var det ändå alldeles mörkt!

LANDET RUNT

Tbc-kvackare fick böta. En chiropraktor i Jönköping, som behandlat en patient för tuberkulos — givetvis med negativt resultat — har av stadens rådhus rätt dömts till 100 dagsböter å 10 kr. samt att till den behandlade utge 1,500 kr. i skadestånd och därtill betala rättegångskostnaderna. Ett tämligen dyrt kalas således på över 3 000 kr.

Fond för lungsjuka vid Värnamo lasarett. Då lasarettsoverläkaren vid Värnamo lasarett, G. Vidfelt vid årets början fyllde 50 år startades en insamling till en födelsedagsgåva åt den värderade och avhållne läkaren. Insamlingen inbringade 9 000 kr. Denna summa har dr. Vidfelt donerat till Värnamo lasarett. Avkastningen skall användas till ändamål, som främjar det sociala arbetet i lasarettet, f. n. i första hand som hjälp för sådana lungtuberkulösa, vilka undergå plastikoperation. Beloppet placeras i försvarsobligationer.

Fattigvården i Sundsvall får tbc-avdelning. Stadsfullmäktige i Sundsvall har beslutat omändra staden tillhöriga "Vårdhem" till tbc-avdelning för Sundsvalls stads fattigvård i stället för det s. k. gamla "Kopphuset". Ombyggnaden är nu färdig. I vardera av byggnadens två våningar äro inredda tre sjuksalar. I den nedre tillkommer vidare kök och ekonomiavdelning samt bostad åt föreståndarinnan, badrum m. m. I den övre våningen har man utom sjuksalarna ett isoleringsrum samt rum för läkaren, medan i vindsvåningen äro inredda ett par trevliga personalrum. I trädgården har uppförts en ligghall.

Nytt tuberkulosjukhus i Stockholm. Stadskollegiet i Stockholm har beslutat föreslå stadsfullmäktige att framlidne grosshandlare C. A. Molanders donationsfond, vars dagsvärde uppgår till något över 2,6 mill. kr., skall disponeras för att uppföra och utrusta ett s. k. B-sjukhus för kroniskt sjuka tuberkulospatienter. Donationsbeloppet jämte det statsbidrag, som kan komma att medges, anses vara tillräckligt för ändamålet. Sjukhusdirektionen bör skyndsamt undersöka om en

lämplig anstalt kan erhållas för beloppet och, om det visar sig möjligt, uppgöra definitivt förslag om anstaltens inrättande och anordnande.

Sjukhusdirektionen har i maj i år utrett möjligheterna att i enlighet med donatorns önskemål inrätta ett tuberkulosjukhus i likhet med Söderby sanatorium. En av direktionen tillsatt kommitté ansåg då lämpligast att ett asylhem om 150 platser uppfördes på en del av Söderby gård.

Centraldispensären i Sandviken öppnades den 3 juni. Centraldispensären omfattar landstingsområdet i huvudsak Gästrikland och föreståndare är dr. Aina Hedby.

Lokalerna äro ljusa och trevliga, hållna i moderna och ändamålsenliga färger, och den rena sjukhusattiraljen tillfredsställer högt ställda anspråk på modernitet och effektivitet

GRANNLÄNDERNA

Ultravioletta strålar mot sår. Ett telegram från Tyskland berättar att man på en del sjukhus använt en ny bestrålningsapparat som visat sig ha en utomordentlig välgörande verkan vid behandling av allvarliga sår och även verkar gynnsamt vid vissa svulster.

Det rör sig om ultravioletta strålar i förbindelse med en blandning av vattenånga och ozon, vilken tillsammans med strålarna framkallar en rad invecklade kemiska reaktioner, vilka påstås ha en utomordentligt stor läkande verkan.

NDA har talat med en svensk specialist på sårbehandling med ultravioletta strålar för att höra hans mening. Han framhåller att själva behandlingsmetoden ju ej innebär något nytt, tuberkulösa sår ha länge behandlats på detta sätt, vilket verkar läkande ungefär som solljus. Det nya skulle ligga i kombinationen av ultravioletta strålar och den gasblandning som talas om. Men ej heller detta behöver utgöra någon nyhet, utan endast en komplettering av en redan länge prövad och använd behandlingsmetod.

Dansk donation till kampen mot tuberkulos. Landsföreningarna för kräf-

tans och tuberkulosens bekämpande i Danmark ha erhållit 250 000 kronor vardera i donation från framlidne häradshövdingen Chr. Schmidh och hans likaledes avlidna maka. Senare komma de två föreningarna att erhålla räntorna på ytterligare 250 000 kronor från samma testator.

Danska patienterna bli flitiga. Danskorna ha längre arbetat på att sjukhuspatienterna skall få lära sig handarbete. Idén har omsatts i praktiken, och läkarna äro mycket nöjda. Arbeta är den bästa medicin för många sjuka, menar man. Det gäller alltså feberfria patienter med benbrott, magsår eller dylikt, d. v. s. sjukdomar som fordra stillhet.

Man samarbetar med dansk konstflitsförening, som söker höja intresset för det nationella handarbetet och hjälpa kvinnorna att få avsättning för arbetet. Utbildning av sjukhusterapeuter sker genom denna kvinnliga förenings medverkan. På sjukhusen ligga massor av patienter bundna vid sängen i månader och år och lärarinnorna gå till sjukhusen och undervisa nu såväl män som kvinnor.

De sjuka känner att de kan göra lite nytta för sig och levnadsmotet stiger, säga läkarna.

Det kan vara en stor hjälp att slippa ligga och stirra på andra sjuka dagen lång. Arbetet och utbildningen göra slut på sjukdomen.

Damen: — Ni ser ut att ha festat om åtskilligt i era dar.

Herrn: — Nå-nå, det var nog mest om nätterna.

PATIENTERNAS SPALT

Brev från Hålahult

Hålahults Sanatorium kunde den 13 juli i år inregistrera en 40-årig tillvaro. Sanatoriet öppnades nämligen denna dato år 1900. Några högtidligheter förekommo inte vid jubileet, utan dagen förflöt som vanligt. Det enda avbrottet i den vanliga dagordningen var, att eftermiddagskaffet serverades i det fria, och att det bjöds på extra fint "doppa" till. Att dagen gick så stilla förbi berodde på, att sanatoriestyrelsen vid sanatoriets 25-årsjubileum beslöt att inga festligheter skulle förekomma förrän vid 50-årsjubileet. Därför finns det heller ingen anledning att här gå in på data och beskrivning över sanatoriets verksamhet under de gångna 40 åren. Vi få återkomma till detta om 10 år. Dock vill jag inte underlåta nämna, att "gamlingen" hållit sig bra genom åren och genomgått litet moderniseringar och förbättringar inomhus. Utomhus kanske det märkes ändå mera på växtligheten som skjutit i höjden under åren så, att den vackra parken framför byggnaden blivit en fröjd för ögat och en trivsamt plats under friturerna. Utsikten från salarna visar i år en nyhet i det att två av gräsmattorna blivit utnyttjade till potatisland. Just nu står dessa land i full blom och lovar goda "prollor" till vintern. Alltså ha vi även här en påminnelse om kristiden.

*

Midsommarstången reses.

Midsommarhelgen förflöt under angenäm samvaro och förströelse. Som vanligt hade tillsatts en midsommarkommitté för att handha fröjderna och tävlingarna. "Olle" som chef hade skaffat sig ett utmärkt garde till hjälp som inte skydde någon möda då det gällde att arrangera och dekorera. Sommarhallarna, där festligheterna voro förlagda, hade förvandlats till ett veritabelt nöjesfält. Där hade "Hilja" och "Saga", två tvättakta zigenskor, etablerat sig som spåkvinnor, sägande "många vackra saker om Din framtid mot stor vit slant" i vedergällning. På en hall hade arrangerats "alla tiders" kondis, där "Runa" och "Stina" serverade läskedrycker och gotter av alla sorter. Basarordningarna sköttes av övriga skönheter i kommittén, alla kostymerade, förledande oss stackars svaga män att offra våra sista sekiner på deras olika attraktioner. "Lillkicken" sålde festmärken och kappar, "Barbro", "Greta", "Elsa" och "Berta" höllo till i resp. stånd, och var på sitt håll gjorde sitt bästa till att göra det hela både angenämt och vinstgivande. En vacker midsommarstång restes på midsommaraf-

"Kvinnliga midsommarkommittén".

ton intill festplatsen, smyckad av patienterna själva med blommor och blader. Resningen fingo vi sköta själva detta år på grund av att personalen, som annars brukat vara behjälplig härmed, utkallats till "Någonstans". Många händer göra ett lätt arbete, och det besannades även nu. Det stod inte på förrän den höga, vackert klädda stängen var rest och stod som en traditionell symbol över den vackra seden, midsommarfirandet utgör.

Underhållning förekom i form av lutsång samt uppläsning av en del anslående dikter. I midsommarprogrammet ingick även som vanligt en del tävlingar, upptagande "stor klövertävlan", skjutning och miniatyrgolf. "Klövertävlingen" gick så till, att varje "Klöverpar" hade att gå en av överläkaren angiven distans, denna gång den s. k. "Lilla Ringen" på av honom fastställd tid, vilken givetvis hemlighölls tills tävlingen fullbordats. Vid öppnandet av kuvertet, däri tiden var angiven, visade det sig, att sanatoriets yngsta patient, "Lilla Ingrid", 13 år, tillsammans med "Sven med pungen" kommit idealtiden så

nära att skillnaden var endast fem sekunder. Det kan man kalla bra marscherat! Vid prisutdelningen hördes tydligt på de kraftiga hurraropen att deras sportbragd var "first class". I skjutning mot liten 10-ringad tavla vanns första pris i herrklass av affärsföreståndare "Plätis". I damklassen var "Greta" överlägsen segrare. Golftävlingen vanns i damklassen av sportflickan "Elsa", som även i skjutning mot roterande tavla visade sin överlägsenhet. Herrklassen i golf vanns av "Sven med pungen" som dock hade en svår konkurrent i "Holger"; dessa två fingo nämligen spela om för att placeringen skulle bli rättvis. I omspelet vann emellertid "Sven", vilket var väntat, enär han i huvudtävlingen gjort jämnaste serier av de föreskrivna fyra.

Ja, så var då midsommarfirandet över och livet vid sanatoriet återtog sina vanliga former, med omväxlande ligg- och friturer, tempning, ätning och sovning. Det återstår nu att använda midsommarnettot på ett trevligt sätt med någon underhållning. I sommaren program ingår även en "femkamp", som startas nu i dagarna, vidare turnering i golf och krocket. Till dessa evenemang blir det kanske tillfälle att återkomma. Vill till slut sända en hjärtlig hälsning till övriga sanatorier, bekanta och obekanta, samt till förbundets styrelse och tjänstemän med tillönskan om god framgång i vår strävan.

Moje.

Glimtar från Solbacken

Solbackens sanatorium ligger, som läsarna kanske veta, i södra Dalarna, närmare bestämt mellan Säter och Hedemora. Det har förut drivits av Livförsäkringsbolagen, men övergick i januari i år, genom köp till Kopparbergs läns landsting.

Överläkare är doktor S. Berg, och underläkare doktor O. Nilsson, båda äro synnerligen omtyckta av patienterna.

I sanatoriets omgivning går ett helt nät av s. k. "klöverstigar", den ena vackrare än den andra, och alla lika livligt frekventerade. Den av alla "klövrande" mest uppskattade tillflyktsorten är nog i alla fall "Erotiken" en liten sjö i närheten av sanatet — en verklig idyll.

I likhet med på andra sanat finnes här en patientförening S. P. S. (Solbackens Patienters Självhjälpsförening) vilkens huvudsakliga uppgift är att utdela understöd till behövande patienter, samt att i någon mån stärka nöjeskommitténs kassa. I detta sammanhang kan nämnas att vid S. P. S. kvartalsmöte i juni beslöts, att föreningen skulle insända medlemsansökan för inträde i De Lungsjukas Riksförbund. Ordföranden i förbundet, herr Tenvall, vilken var närvarande vid mötet, höll ett kort anförande om förbundet och dess verksamhet, varefter röstning vidtogs. Samtliga medlemmar röstade för inträde i förbundet.

*

Den första krockettävlingen för i år har gått av stapeln. Spelarna voro indelade i två grupper, ett manligt och ett kvinnligt lag. Turneringen avslutades söndagen den 16 juni med prisutdelning, vilken förrättades av doktor Nilsson. Första pristagare i de olika lagen blevo: i kvinnliga fr. A. Persson och i manliga hr J. Häggkvist. Efter prisutdelningen hade nöjeskommittén anordnat skämttävlingar av olika slag, bl. a. pannkaksättning. Hur denna tävling tillgick behöver väl här ej närmare beskrivas, men att publiken till fullo uppskattade pannkaksätarnas prestationer, därom vittnade den ena skrattsalvan efter den andra.

*

Midsommaren firades här på Solbacken på gammalt dala-manér med majstångsresning, långdanser och ringlekar. Ett

Solbackens sanatorium.

kaffebord fyllt av läckerheter var dukat i den vackra parken utanför sanatet. Kaffet dracks under gemytlig stämning varefter doktor Berg i ett kort anförande erinrade om vilken tradition midsommarfirandet i Dalarna är. Sedan sattes långdanserna i gång, i vilken alla deltog med liv och lust. För den musikaliska underhållningen svarade två dalaspelmän, som på ett förtjänstfullt sätt framförde sina gamla låtar. — Efter lekarna avtackade doktor Berg spelmännen, varvid han särskilt vände sig till sanatets trotjänare, herr Berggren, vilken under de senaste tjugo åren tjugat patienterna med sin musik.

Solen dalade, och dagen nådde sitt slut — kanske allt för tidigt tyckte en del, men de flesta av oss vandrade glada och nöjda "hem" till vila efter en allt igenom gemytlig midsommarafton.

"Rabe"

Hänt och inte hänt på St. Ekeberg

"Den inbillade sjuke" är som de förtjusande läsarinorna och ärade läsarna vet, en komedi av Molière, med de mest befängda och tokroliga inslag. I densamma förekommer bl. a. en nybakad läkares examen och promotion. Fakulteten lägger fram det ena sjukdomsfallet efter det andra, och frågar efter behandlingen. Varje gång svarar den unge adepten med samma orubbliga säkerhet, med en med stor möda inlörd ramsa på en blandning av latin och franska: "Clysteriam donare, postea signare, ensuite purgare", vilket kan betyda ungefär: Först ett lavemang, sedan åderlätning och därpå laxering! Och fakulteten är mycket nöjd med ett så snillrikt läkarefrö!

Denna lilla nätta historia kommer man osökt att tänka på, när man härstädes fått sig till livs en ännu enklare behandlingsmetod! Det må dock sägas, att det denna gång ej var någon snillrik läkare som uppfann metoden, utan patienten ifråga, som tydligen tänkte, att själv är bästa dräng.

Ynglingen — det var nämligen en sådan — hade på ren västgötska fått det obehagliga meddelandet, att han skulle på "tjöv" tidigt en morgon. (För de olärde individer, som ej behärskar detta skönt klingande idiom kan meddelas, att "tjöv" är detsamma som pneumothorax). Den unge mannen blev tydligen förskräckt över att behöva genomgå en så invecklad procedur och så utspelades följande: Han försvann i ett obehagligt ögonblick för att sedan inte låta sig vidare avhöras. Man letade och undrade. Så kom någon på den strålände idén, att undersöka det ställe dit man ibland nödgas retirera trots att det inte just är så salongsmässigt till sin inredning. Och se, Där fann man sjuklingen, så bekvämt och fint inrättad, som ett dylikt ställe någonsin har möjlighet att erbjuda. Och han — hör och häpna — sov!

Man kan undra vad den illustra fakulteten i Molières komedi skulle ha sagt om en dylik, vad man skulle kunna kalla, "sova på — hm-hm — terapi"?

Från Trollsjön.

Som synes sker märkliga ting både i dikt och verklighet. Detta får man även erfara om man gör en liten rekognoserings-tur i de vackra backarna kring Trollsjön. Där surra bin och kvittra fåglar över de solbelysta ängarna. Där hålla klöverparen till och — ja, vi skall inte vara indiskreta, eller hur kära läsare? Detta är emellertid ej det märkliga. Det består däri, att vi enkla människor nu helt enkelt "har lov" att sätta vår fot på denna vackra plats utan att känna oss som bovar om natten. Ve den som förr inkräktade på denna kornas, kalvarnas och andra högre djurs speciella domän.

Vår nya krocketplan.

På vår nya "krocketplan" (ursäkt citeringen, de som makten haver) är det också liv och rörelse. Nyhetens behag har ännu inte försvunnit. Visserligen skulle en oinvigd aldrig komma på den befängda idén, att stället ifråga vore en krocketplan — han skulle förmodligen gissa på en berg- och dalbana — men eftersom vi äro lojala samhällsmedborgare, ha vi tagit för givet att det skall vara så; man vet ju att allting nu för tiden skall camoufleras!

Till sist en liten glimt från midsommarfirandet härstädes. Tyvärr hade inte signaturen tillfälle att övervara detsamma, men följande godbit är uppsnappad på omvägar:

Stadsbor och mera lantliga dito har alltid trivts bra ihop här, men då och då kan det hända en och annan fatalitet i umgänget. Som t. ex. vid midsommardansen! En jordens tryggeson tyckte ha fattat behag i en fräsig stadsböna och bjöd följaktligen upp henne gång på gång. Till slut frågade flickan:

— Du tycker bestämt att jag dansar bättre än de andra flickorna här?

— Nää, sa' kavaljeren, dä vell ja' då rakt inte påstå, men ho loktar möe bättre

Tall.

Kolmården firar midsommar

Midsommarfirandet på Kolmårdssanatoriet sker efter gammal hävdvunnen sed, och oppositionen skulle säkerligen bli mycket stor, om minsta försök gjordes att rubba på de traditionella cirkelarna. Att vi i år över huvud taget fick fira en äkta svensk midsommar kan ju inte nog uppskattas.

Festligheterna tog sin början redan på lördagen. Då samlades man nämligen genast efter frukost borta på vedbacken — en plats med anor — för att under gemytligaste stämning kläda stängen. En försvarlig hög björkar hade skogen måst offra, och alla, som hade tillfälle, repade löv eller bundo kransar, och efteråt väntade lön för mödan. Då bjöd husmor på härligt gott kaffe, som smakade underbart i gröngräset. I triumf bars stängen fram till den stora planen och restes, och vi betygade vår vördnad med ett ljudligt hurra och tog även en stilla ringdans för att inte bryta stilen. — På kvällen kastade vi oss med glatt mod i den första av nöjesvirvlarna, en cabaret, som S. G. U:s amatörer från Norrköping svarade för. De bjöd på ett sannskyldigt potpurri av sånger till piano- och dragspelsackompanjemang, värkåserier, uppläsningar och sketcher.

Så kom då midsommaraftonen med en morgon, som ej ingav några större förhoppningar vis å vis vädret. De vita regnprofeterna, måsarna, hade i vida bågar singlat kring sanatoriet dagarna förut, och jorden ropade på regn, men trots det var förtjusningen stor, när det fram på förmiddagen klarnade upp. Midsommar brukar ju annars vara den tid, då lantbrukets behov av nederbörd plägar tillgodoses. Klockan 1/2 12 släppte högtalaren ut de första schlagertonerna, och kommersen i de många stånden tog sin början. Här kunde man få kasta pil mot svårträffbara mål, delta i maratonlöpningar, försöka sin lycka i tombola o. s. v. Inte en, som historiens, utan två upplagor av madame Pompadour skötte ringkastningen, och mörkögda zigenerskor och mystiska haremsdamer idkade handel med varjehanda läckerheter. Ville man komma bort från folkvimlet fanns det ingenting mer idealiskt än skogen just då — och även nu — med solguldet silande ner genom lövverkets spetsmönster, den inbjudande gröna mossan och de mörka granarnas skugga. Himlen var strålände blå med små ulltortar, som okynnt lekte tagfatt, och Bråviken var en enda siden-glänsande yta, full av silverkantade vågor. Som stora fjärilsvingar flögo vita segel omkring. Snabba som vesslor gledo kanoterna fram över vattnet, medan glittrande pärlor droppade från paddlarna.

Kl. 5 serverades kaffe ute i det fria och däri deltog alla, som hade minsta anknytning till sanatoriet. Dr Bergstrand höll ett kort anförande och utbringade ett leve för högtiden. Så blevo stånden åter föremål för största intresse och hade god publik ända till stängningsdags, kl. 1/2 9.

Par om par flanerade man också i omgivningarna på de många serpentinslingrande skogsstigarna, och ville man i all stillhet filosofera över livet i allmänhet och midsommaren i synnerhet var Bredablick med den hänförande utsikten över Bråviken en särskilt väl vald plats. Det är som om all den längtan efter äventyr och kanske romantik, som varje människa bär inom sig, skulle göra sig gällande en kväll som denna. Ett visst vemod griper en, och föregående midsomrar passera revy. Än är det en lövad loge, där valsen går till handklaverets sprittande toner, medan taktfasta fötter dunka mot golvet och dammet står som en tunn rök i luften, än är det en skärgårdsbrygga, där dansen trådes med liv och lust på de ojämna stoc-karna. Så ser jag min barndoms midsommarstång resas och långdansens glada rep ringla i vida ovaler på den stora pla-

nen... Varje miljö har sin speciella tjusning, men ett ha de dock gemensamt, den stilla vandringen hem i den sommarljusa natten och väntan på soluppgången, antingen det gula klotet nu rullar upp direkt ur havet eller bortom skogiga åsar. Ty om också himlen är aldeles igenmulen, nog skall man beskåda en soluppgång... Men kvällens timmar gå, minnas ridå fällt ned och kl. 9 måste man åtminstone försöka somna med eller utan sägnens legendariska drömbloster. Visst är det konstigt, att lägga sig så tidigt, men man får ju även tänka, att den s. k. skönhetsömmen lär infalla före midnatt.

Midsommar dagen kom med omväxlande klart och mulet väder, men trots det var besökstillströmningen stor, omsättningen i stånden ganska livlig och stämningen den bästa tänkbara, och snart var midsommaren 1940 ett minne blott. — Det visade sig även, att nettobehållningen stod i proportion till föregående år, och nöjeskommittén är värd en eloge för sitt myckna arbete och intresse. De medverkande firade det lyckliga resultatet med att en solig förmiddag vandra iväg till ett närbeläget kafé för att frossa på kaffe och läskedrycker. Förra årets motsvarande utflykt med buss var ju nu en omöjlighet.

Ja, så har sommar dagarna runnit undan, än heta och dallrande av värme, som ofta kulminerat i ett storslaget åskskådespel, än med friska fläktar och ljuvlig svalka. Allting i naturen har nått sin fulla mognad, står en tid på sin middagshöjd och liksom väger, innan kurvan åter dalar åt det andra hållet. I skogen dignar blåbärsriset av sina frukter, och på fritiden ser man patienterna med tomma "muggar" störta ut i terrängen för att snart nog vända åter med dem, rågade av det blåa överflödet. Sedan smakar det härligt att byta ut det mot den vanliga kvällsgröten. Annars är det allt lugnt och stilla, och den mest märkbara känningen av kriget är, att stora delar av källaren förvandlats till skyddsrum, och så ransoneringen av tvål och tvättmedel. Många, som äro motståndare till renlighetsdygden, påstås hälsa arrangemanget med största förtjusning, men kanske är det bara elakt förtal...

Snow-white.

Glimtar från Blommenhov

Det är nu ganska länge sedan det lästes något i "Status" från Blommenhofs sanatorium. Det kan se ut som om vi rentav slöat till ett tag, men så är ingalunda fallet. Tvärtom — fastän vi haft det lite stökigt en tid. I februari påbörjades en grundlig reparation i toaletterummen och allt gammalt utbyttes mot nya, bättre saker. Väggar har beklänts med kakel och golven med andra mörkare plattor. Då nu detta väl var färdigt, påbörjades ett nytt arbete i källarvåningen, nämligen iordningställandet av skyddsrum. När så dessa arbeten voro avslutade och man trodde att man skulle få det lite lugnare, utbröt plötsligt eldsvåda i vindsvåningen, vilken kunnat få svåra följder. Tack vare snabbt och rådigt ingripande av Nyköpings brandkår var elden snart begränsad. Skadorna blevo relativt små med undantag av att taket ramponerades.

*

Vi har i år, liksom föregående år, haft en turnering i krocket och golf samt prisskjutning. En kommitté bestående av tre personer hade utsetts för att styra med det hela och inköpa priserna. Dessa pris visades i förväg för att stegra de tävlandes intresse, och kampen blev ganska hård. Som domare fungerade Folke Jansson i krocket, Thure Torin i golf och Sigurd Larsson på skjutbanan. De dömdo till allas belåtenhet. Prislistan fick följande utseende:

Enkelturnering i krocket: Harald Carlsson 1:sta pris; Gösta Carlsson 2:dra pris; Sven Pettersson 3:dje pris; Sven Karlberg 4:de pris; Lennart Karlsson jumbopris.

Dubbelfinal i krocket: Sven Karlberg—Gösta Carlsson 1:sta pris; Sven Pettersson—Helmer Johansson 2:dra pris.

Golf: Sven Pettersson, 67 poäng, 1:sta pris; Ernst Andersson, 75 poäng, 2:dra pris; Gösta Carlsson, 78 poäng, 3:dje pris; Harald Carlsson, 79 poäng, 4:de pris; Iris Johansson, 81 poäng, 5:te pris; Sven Karlberg, 139 poäng, jumbopris; Iris Johansson 1:sta dampris; Margit Hofstedt 2:dra dampris.

Ett extra pris i golf hade anskaffats för vår yngste tävlarer Percy Roman, som ännu ej fyllt sju år, men som spelade energiskt och slog många av de äldre med 97 poäng.

I *prisskjutning* vann Erik Öhberg första pris, Erling Andersson andra pris och Lennart Karlsson tredje pris.

Prisutdelningen, som skedde en kväll omedelbart efter spelens slut, blev en lyckad och roande tillställning. Hurrarop och applåder ekade i högan sky. Talesman och utdelare av prisen var Syster Maja-Lisa.

Kem.

Från Söderby

Trots att Söderby ej har hörts av på en längre tid, ligger dock sjukhuset kvar på sin gamla plats. Det har varit tunn-sätt med händelser och nöjen så vi har ej haft mycket att meddela. Det har visat sig svårt att ordna underhållning då skådespelare och musiker varit på turné eller varit inkallade, varför vi fått taga saken i egna händer.

Den 5 juli var det den sedvanliga sommarfesten då alla uppegående patienter fick göra en utflykt till den närbelägna Häst-hagen, där basar anordnades med bland annat gissningstävlingar, blomstergård, skjutbana och pilkastning. Man såg även en del klöverpar ta sig en avstickare till spågummans tält för att få sina kommande öden uttydda. På festmärkena utlottades en del överblivna ungarlar och ungmör, så nu har det blivit fart på kärleksstigen med blåbärsplöckning eller vad de nu kan ha för förevändningar.

Golf- och krocketkommittéerna ha haft prisutdelning och prislistan såg ut som följer:

Golf: 1:sta pris Silén, 2:dra pris Linder 3:dje pris O. Lundberg. Damer: 1:sta pris Svea Lundell, 2:dra Rut Lundin, 3:dje K. Andersson.

Krocket: 1:sta pris Felix Svensson, 2:dra Tage Johansson, 3:dje Simon Gustavsson. Damer: 1:sta Aina Stohr, 2:dra Lill-Pip Lindström.

I lagtävlan i krocket växlade sensationerna raskt, då 4:ans lag var säkra på papperet men de fick se sig slagna av 5:ans stronga lag, som förvånade sig själva med att vinna.

Vi sluta för den här gången med många kamratliga hälsningar till alla kamrater Sverige runt

från Söderby.

Nytt från Uttran

I den omedelbara närheten av den sörmländska delen av södra stambanan ligger vårt sjuottonåriga sanatorium omgivet av susande barrskogar och blånande insjöar.

Här är allt sig likt — nästan. Det är väl endast sandsäcksbarrikaderna för källarfönstren och smörransoneringen, som skvallra om ofredstider. Jo, kanske också att potatisblasten varjar på den förut gräsbevuxna slutningen mot Kvarnsjön — varje liten jordbit är omsorgsfullt tillvaratagen.

Det har blivit tradition att varje år anordna en trekamp be-

stående av golf, skjutning och pilkastning, i vilken patienterna få tillfälle att visa sitt kamphumör och sina tävlingsnerver.

Årets trekamp gynnades av vackert väder och tämligen stort deltagarantal — närmare 70-talet hade ställt upp. Som vanligt blev det en mycket hård strid med oviss utgång. När tredje och sista omgången tog sin början, hade omkring tjugu man segerchanser något som bevisar jämnheten mellan konkurrenterna.

Golfen spelades på den förträffliga, av patienterna själva byggda och omskötta miniatyrbanan över de internationella aderton hålen. Resultaten blevo denna gång ganska medelmåttiga. Ryno Elfing fick med sina 40 slag tävlingens bästa serie. På tre serier erhöi han 144 slag (= 156 poäng) vilket resultat ingen annan lyckades uppnå.

Skjutningen gick med bred marginal till Tage Löv, som fick goda 162 p. Flickorna gjorde i denna gren en glänsande insats och slog större delen av sina manliga medtävlare.

I pilkastningen hade man väntat sig en knivskarp duell mellan "hajarna" Erik Olsson och Åke Andersson. Båda ha legat i som iglar och tränat hela försommaren. När den med spänning motsedda striden kom, litade den förre lugnt på sin fantastiska jämnhet och slog den något nervöse Andersson och därmed hela den övriga skaran. Det visade sig, att pilkastning var alla flickors svaga gren. Mången fick nöja sig med poäng under 10 och t. o. m. sex tavelbommar i följd presterades. Man kan säkert påstå, att den ibland ganska turbetonade pilkastningen blev avgörande för hela trekampen.

Prislistan fick följande utseende:

Damer: 1:a pris Maj-Britt Wennberg 328 p., 2:a pris Anna-Lisa Forsström 323 p., 3:e pris Maj-Britt Eriksson 322 p.

Herrar: 1:a pris Erik Olsson 400 p., 2:a pris K. B. Johansson 390 p., 3:e pris Nils Johansson 374 p.

Övriga pristagare: 4:e pris Åke Andersson 371 p., 5:e Tage Löv 364 p., 6:e Otto Norberg 360 p., 7:e Torsten Hultin 360 p., 8:e Ingvar Pettersson 358 p., 9:e Evert Hellman 355 p., 10:e Ryno Elfing 349 p., 11:e Axel Åkerlöf 344 p., 12:e Herbert Andersson 343 p.

Prisutdelningen förrättades av dr Sandler vid en fest, som anordnades den 2:a aug. Efter cabaréunderhållning och nysnämnda programpunkt vidtog den moderna dansen. Charles Willys Trio svarade för tonerna. — Denna fest skilde sig från alla tidigare genom festsalens trevliga och humoristiska dekoration. Heder åt Nöjeskommitten och dess medhjälpare!

*

Den kanske mest glädjande nyheten härifrån är väl, att vi äntligen ha fått ett ordentligt läsrum. Det är det förutvarande sparsamt besökta dagrummet för kvinnliga patienter, som ställts till förfogande för sanatoriets studieintresserade invånare. Där studeras f. n. en hel mängd skilda ämnen såsom svenska, tyska, engelska, ryska, matematik, stenografi och teckning. Till vintern komma dessutom en del studiecirkel i språk och bokföring att startas, så på studieintresset kan ingen klaga. — Närgonting, som fattas i detta läsrum, och som man är i stort behov av, är ett uppslagsverk. Det gäller nu för patientföreningen att finna någon godhjärtad person eller firma, som skulle vilja skänka ett sådant verk. En gåva av detta slag skulle vara till ovärderlig hjälp för de många korrespondensstuderandena och mottagas med glädje.

*

Genom en tillfällighet fick jag höra, att detta sanatorium en gång hetat — och egentligen än i dag heter — Lindhov! Visst

låter väl "Lindhovs sanatorium" bra mycket trevligare än "Länssanatoriet Uttran (Vanligen förkortat till enbart "Uttran") Skulle inten en återgång till detta bortglömda vackrare namn vara möjligt?

Slin.

Från Kilsbergens horisont

Cirka två mil västerut från Örebro ligger Garphytte sanatorium på Kilsbergens sluttning mot sydost. Då signaturen veterligt ej något hittills varit synligt i vår tidning Status från denna vrå av världen, ville vi äntligen vara med på ett hörn och låta höra, att vi lever.

I det stora hela avviker väl livet här ej så mycket från livet på andra sanatorier, så en beskrivning därav bleve blott en uppräknig av kända fakta. Sanatoriet omfattar både manliga och kvinnliga avdelningar samt en avdelning för barn, tillsammans c:a 150 platser, och är avsett för Örebro läns invånare. Anstalten förestås av en kvinnlig överläkare och två manliga underläkare.

För patienternas trevnad finns naturligtvis en patientförening, som genom "tiggartistor" vid jultiden erhåller nödigt driftskapital, egentligen den enda inkomstkällan på hela året med undantag av vinsten på försäljningen av Status, som går till grammofonunderhållningen. Patientföreningen har under året bekostat en kurs vid Hermods för ett antal studieintresserade patienter, ett uppslag som skulle tillämpas i ännu större utsträckning, om medel funnes tillgängliga.

Sedan nyåret har vi haft åtta filmförevisningar samt besök av skådespelaren Åke Classon, förf. Alb Wiksten och dr. Georg Palmér, varjämte överläkaren hållit ett föredrag om tuberkulosen och visat film i samma ämne. Påskafton och valborgsmässoafton har det vart servering och underhållning i matsalen. Lördagen före midsommar lövades den sedvanliga stängen och restes framför sanatoriet, och till tonerna av ett dragspel fingo uppegångarna svänga om en stund. Härute serverades också kaffe. Sängliggarna fingo ej vara med på grund av den "kalla" väderleken, som eftermiddagen uppmättes till +18° i solen. En söndagseftermiddag i juli utförde Roberts orkester från Örebro en "promenadkonsert" framför sanatoriet, men på grund av regn måste en del av programmet utföras i stora hallen, och en lördag var en kabaret anordnad av ett sällskap från Degerfors. I en paus utförde några "frisksportare" sina hälsbrytande nummer, som väckte tillbörlig förundran.

I allmänhet bidrager patienterna mycket litet till underhållningen, så det vore önskvärt att de toge större del däri. En kommitté, som utarbetade små program, avsedda att utföras av patienterna själva, vore därför av värde. Om sedan de bättre lottade patientföreningarna gm Status ville meddela vad de ordnat för trevligt åt sig, skulle detta kunna bli till gagn för föreningar med mindre stora förmågor. F. n. håller vi här på att starta en tidning med namnet "bacillen", som får tjänstgöra som "andningsorgan" för härvarande patienter. När detta läses, har första numret i ett exemplar lämnat "tryckpressen" i avd. III.

Med detta lilla inlägg sända vi en hälsning till kamrater landet runt.

el.

Tuberkulosvården under 1939

Redogörelser från sanatorier och dispensärer.

Jämtlands län:

Redogörelsen för av Jämtlands läns landsting stödd verksamhet för bekämpande av tuberkulosen under 1939 har nu utkommit. Av berättelsen framgår bl. a. att vid Sollidens sanatorium under året intagits 139 manliga och 119 kvinnliga patienter, 38 gossar och 25 flickor. Nettoutgiften för sanatoriets drift under 1939 uppgick till kr. 236 673:51 eller pr underhållsdag 3:51.

34 manliga patienter ha under året varit sysselsatta med arbete under sammanlagt 1795 timmar. Arbetet omfattar bokbinderi, snickeri, mekaniskt arbete och trädgårdsarbete. 38 kvinnliga patienter ha varit sysselsatta med köksarbete, sömnad och vävning under sammanlagt 2392 timmar. Dessutom har en skrivmaskinskurs, omfattande 50 timmar, hållits, vari 20 patienter deltagit. Sanatoriets föreläsningförening har under 1939 anordnat 12 föreläsningar och 8 sång- och musikaftnar. Biblioteket omfattade vid årets slut 1490 band. Antalet boklån uppgick till 2752 fördelade på 287 låntagare.

Vid Stenäs tuberkulosjukhus har medeltalet vårdade per dag varit 32. Nettoutgiften för driften har uppgått till kronor 40 937:31 eller per underhållsdag och patient kr. 3:46.

Motsvarande siffror för Hede tuberkulosjukstuga var resp. 31, och kr. 43 996:18, och för tuberkulosjukstugan i Mörsil resp. 21, kr. 21 272:45 och kr. 2:80.

Antalet dödsfall inom centraldispensärområdet var under året 101 (på 138 000 inv.).

Antalet vid årets slut i centraldispensärens register upptagna personer med tuberkulos utgör 421 barn under 16 år samt 1704 vuxna, därav nytillkomna under året 67 resp. 211. Antalet vid årets slut i distriktdispensärernas register upptagna tuberkulösa personer utgör sammanlagt för lungtuberkulosen 1180 och för annan tuberkulos 1132.

Skaraborgs län:

Vid St. Ekebergs sanatorium ha under året vårdats 113 män, 146 kvinnor, 26 gossar och 8 flickor samt utskrivits 66 män, 86 kvinnor, 24 gossar och 8 flickor. Antalet underhållsdagar hade uppgått till 72 197 eller 197 vårdade pr dag. Sammanlagt intogs under förra året 293 patienter.

Nettoutgifterna under året hade uppgått till kr. 444 425:67, motsvarande kr. 3:99 per underhållsdag.

Av centraldispensären kända dödsfall i tuberkulos uppgår till 29. Under året ha 1072 familjer anlitat dispensären, varav 355 tillkommit under året. 1 874 personer inom länet äro i centraldispensärens register registrerade såsom behäftade med en eller annan form av tuberkulos.

Kristianstads län:

Broby sanatorium har utsänt berättelse över sanatoriets o. dispensärens verksamhet i länet. Under året har vid sanatoriet vårdats 175 män, 148 kvinnor, 26 gossar och 30 flickor med sammanlagt 62 471 vård dagar. I medeltal ha 171 vårdats pr dag. Av de vårdade ha utskrivits 139 män, 116 kvinnor, 31 gossar och 40 flickor. Under året ha 29 män, 34 kvinnor och 1 gosse avlidit. Hela antalet i centraldispensärens register upptagna personer med lungtuberkulos har varit 1053 och med annan tuberkulos 261. Under året har nytillkommit 160 fall.

Vi och naturen (Forts. fr. sid. 10)

mogna smakbären. Smultron, blåbär och hallon få läska vår gom, och räcka våra krafter till, frestas vi snart till mera aktivt samlande. Våra strövtåg få därmed en ännu mer positiv betydelse. När sedan september har kommit med höstens första bud och stormfanfarer, då kan tuvorna på hyggen och i mosskanter lysa röda av lingon. Skogens guld lockar oss ut med en korg i handen. Vi känna de fasta bären smeka våra fingrar, då klasarna lossna för vårt grepp. I ännu sommarlika, soldallrande dagar, då luften står hög och klar, är det som en saga att vandra omkring under furorna. Oemotståndligt dragas vi ut i Guds fria natur och låter den starka, goda luften skölja ned i lungorna som friska källvattensklunkar. Vi vilja liksom hålla sommaren kvar, vi se i varje höstlig solskensstund en uppblående sommar, men de kyliga årstiderna följa dock obehagligt sina banor även de. För oss sjuka innebär vintern mer bundenhet och isolering. Sommarens ljuvliga vilostunder under stillsamt nynnande furor är slut. Nu spelar i stället vinterorgeln sin mäktigt dånande mollmelodi. Men även vintern har sina behag. Den vita snön formar fantastiska bilder ute i skogen. Våra ögon fånga vyer, som etsa sig fast med sällsam styrka; sakta dalande flingor över vintervit mark, en vinterdag med bländande sol över snötyngd skog, en spanande rådjursgrupp i en glänta eller mesarnas säreget larmande tåg genom dungarna.

Så kan naturens språk fånga vårt öra och vårt öga. De mossmjuka stigarna bli oss kära. Träden, buskarna och blommorna bli våra vänner. Och vi känna även, att de ensamma strövtågen giva den största vilan år vårt sjuka bröst, den friska luften skänker läkedom och härdning, när vi njuta den utan iver och ansträngande prat. Den sveda vi ibland erfara, då vi se våra jämnåriga och vänners flykt hän till nöjen och allehanda förströelser, slocknar bort då vi vandra för oss själva i skogens salar. Där går också lättare att glömma sjukdomens tunga börda, där lära vi oss även att lättare fördraga de försakelser och umbäranden vi få göra. Livet i skogen, dess många varianter av uppvaknande, åldrande och död, bringar oss även till eftertanke med vårt eget livs mening. I naturens famn kanske vi så nå den inre jämvikt och balans som vårt sinne åtrår, och varav vår omgivning och vår tid har så litet att giva.

Feberkurva I (Forts. fr. sid. 12)

tjäle bröt upp ur marken. Det var vår — nästan sommar. Allting skapades på nytt! Allting blev annorlunda. Allting blev som det aldrig någonsin varit förr. Och syrenen stod och bugade och bugade i vinden därutanför — visst var det en ung flicka som drog kjolen över huvudet. Vi alla härinne låg beredda att rusa upp och likt solstrålarna gå genom henne med våra dragna svärd. Men ändå vågade ingen göra det. Alla bevakade vi varandra svartsjukt: något så oerhört fick inte ske! Syrenflickan var ju något knappast materialiserat. Hon var våren och vinden — svärfångad, oåtkomlig. Inför våra dolkstötar skulle hon dela sig alltför ödmjukt, uppfånga dem, låta dem gå rakt igenom sig. Hon skulle rinna undan som vatten, om vi försökte omfamna henne. Hon skulle upplösas i

tusen grenar, var och en på sitt sätt lika likgiltigt som en pisk-snärt — ja, hon skulle stelna till en sopkvast, användbar i bakgatornas rämnstenar. Syrenen lät inte överraska sig. Hon kunde inte fångas på något vis. Försökte vi endast i tankarna ett otillbörligt närmande blev hon genast något helt annat än det hon verkligen var: en ung flicka som bugade i vinden, som blygt men beslutsamt strävade med att dra kjolen över huvudet. — Och en så förtrollande kjortel! Från timma till dag lika underbart ny med tusenden oupptäckta nyanser i grönt!

Men en sak hade jag ännu ogjord. Ingemans sneda leende måste krossas. Helt plötslig inspirerades jag att med full kraft slå in knytnäven mellan hans flata blygrå ögon. En sådan människa! Det var min uppgift att dräpa denna förbannade lus. — Och säna kamrater! Jag hann inte springa upp från min plats, förrän de kastade sig över mig. Allting återupprepas. Just när jag skall slå till, är jag instängd i den där kvarnkammaren med massor av omalen ny uppskovlad säd runtomkring väggarna — och alla tunga ångvältar (som ser ut som

elefantfötter begagnade till smärgelstenar) snurrade runt och slungade ifrån sig en krans av lysande vitt ljus —

Allting återupprepas —

Ja — allting återupprepas! Jag kan inte bli kvitt Ingemans hänfulla leende, jag kan inte komma bort ifrån de hiskligt snurrande elefanterna (med öron som lösslitna storsegel slående mellan väggarna) — syrenen vajar så bräckligt i vårens sol och vind — och den kommer ändå med något ljus och rent och ungt i all den heta eld som oupphörligen slungas in i våra uppspärrade ögon — det är ju idel kända världar vi befinner oss i — och jag går tillbaka över vägar som jag nyligen genomströvat — när man tillslut kommer in på den gropiga och illa underhållna bygatan där slaskvattnet rinner mellan fötterna ska man inte bli förfärad över människornas tomma och innehållslösa ögon — — —

Ingemar Kjellgren

ESKILSTUNA

K. I. CARLSSON - METALLVARUFABRIK ESKILSTUNA

Telefon: Fabriken 1361, Bostaden 317

Tillverkning av pressade, präglade samt tryckta artiklar i alla förekommande metaller, i utförande detalj eller helfabrikat.

Massfabrikation - Infordra offert.

FJUGESTA

Ch. Anderssons Charkuteriaffär

Telefon 34 FJUGESTA Telefon 34

REKOMMENDERAS!

— Leverantör till Garphytte Sanatorium —

GÄVLE

MONARK Cyklar

Det lönar sig att göra inköp hos

FIRMA VELOCIPED & SPORT

Brynäsgratan 10, GÄVLE Telefon 837

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68.

Utför allt inom branschen. Infordra offert.

Eleganta Nyheter i Kapp- och Klänningstyger, Strumpor, Handskar, Vantar, Underkläder och Korsetter hos

JACOB BELLANDER

STADSHUSET

Försäljningslokaler i FALUN och ÖREBRO.

EDV. LINDBLOM

DROTTNINGGATAN 18 — GÄVLE

TELEFON 1611

ALLT I LIVSMEDEL

BETALD ANNONSPLATS

ERNST G. WAHLSTRÖM

MEJERIFIRMA

Etablerad 1907 — 5 Smedjegatan 5

Tel.: Kontoret 3390, 790; d:o med ankn. 799. Postgiro 29980

Prima mejeriprodukter i parti och minut.

S. HEMSTRÖMS SPECERIAFFÄR

Tel. 26 95

Strömsbro

Tel 26 95

REKOMMENDERAS!

THEBE-pipan

av äkta BRIAR-ROT

Pris 3:75, 7:50, 10:—

Knut Johanssons Eftr. - Tobakshandel

Drottninggatan 14

G E F L E

Telefon 758

H. E. OLSSON, Kött-, Fläsk- & Charkuteriaffär
Brynäsgratan 23, Gävle, Rikstel. 26 46. REKOMMENDERAS
Färiska varor. Humana priser.

Fråga alltid efter

HELSANS

Vichyvatten - Sodavatten
Sockerdricka

Telefon 329 - G E F L E

Kontrollant: Professorn Med. D:r Greve Carl Th. Mörner

ESKILSTUNASMIDEN

Fiskredskap - Jaktgevär Ammunition - Krut och Dynamit,
stor sortering och förmånliga priser.

ESKILSTUNABODEN

Ragnar Andersson

Tel. 75, 3646, 26 75

KAPPOR och KLÄDNINGAR

STÖRSTA SORTERING

Gävle Kappmagasin

KATRINEHOLM**"MODELLEN"**

Fredsg. 9 KATRINEHOLM Tel. 10 92

Gedigna och välsydda KAPPOR från konfektionsfabriker och egen teljé. Renoveringar utföras även.

Salong IRMÄRY

(IRMA LIDÉN - MARY RUDSTRÖM)

Tel. 9 28 Köpmangatan 6 - KATRINEHOLM Tel. 9 28
REKOMMENDERAS!**Konsum**
Katrineholm**håller konkurrensen levande**

BETALD ANNONSPLATS

NORRKÖPING**A.-B. IBA - BANDAGE & SJUKVÅRDSAFFÄR**
Tel. 239 35 DROTTNINGGATAN 33 Tel. 239 35**NORRKÖPING**Stadens ledande specialaffär
för bandager - Sjukvårdsartiklar samt Kirurgiska instrument**BESTÄLL EDRA**

Läskedrycker och Vichyvatten från

CARLSONS BRYGGERI - Norrköping
Telefon 206 85**Ingenjör S. A. Bolins Elektriska Installationsbyrå**
Skolgatan 10 NORRKÖPING Tel. 238 41Utför Nyanläggningar och Reparationer av alla slag
NEONANLÄGGNING.**KAJSAS HEMBAGERI**

V. Nygatan 15 Norrköping Tel. 230 28

REKOMMENDERAS!**VID MÖBELKÖP** vänd Eder med förtroende till
APPELGREN & SVENSSONS MÖBELAFFÄR
Norrköping - V. S:t Persgat. 18 - Tel. 227 96**NORRKÖPING S****Stav- & Lådfabrik**

Lindövägen Tel. 226 61, 233 91

K. E. NYSTRÖMS Finbageri

N:a Kungsgatan 18 NORRKÖPING Tel. 225 89

Rekommenderar sina förstklassiga Brödtillverkningar.

BETALD ANNONSPLATS

SKÖVDE**SKÖVDE TANDKLINIK**

Modern tandklinik med låga taxor

Tandläkare Folke Ahlin

Mottagningstid 9-1 och 6-7. Lördagar endast 9-1.
Annan tid efter överenskommelse. Tel. 12 66.**Besök Monteleones Konditori**

Telefon 1 61 SKÖVDE Telefon 1 61

Utmärkt gott kaffe, goda wienerbröd och bakelser
Alla slags bakverk av bästa ingredienser på beställning.
— Stor sortering av Choklad och Konfektyrer —**Skaraborgs**
Enskilda Bank**Aktiebolag**Grundad 1865 Allmän bankrörelse
HUVUDKONTOR: **SKÖVDE**Kontor: Stockholm, Falköping, Falköping-Ranten,
Finnerödja, Floby, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo,
Hova, Järpås, Karlsborg, Kvänum, Lidköping, Lyrestad,
Mariestad, Moholm, Nossebro, Saleby Skara Stenstorp,
Tibro, Tidaholm, Tidån, Tråvad, Töreboda, Vara,
Vartofta, Vedum, Våring, Ålgåräs.**M I E E T H S**

Storgatan 20 - Telefon 32 - Skövde

Specialaffär i Damekiperingsartiklar,
Kappor, Klänningar, Manufaktur
och Siden**SÖDERTÄLJE**

BETALD ANNONSPLATS

TROLLHÄTTANVi föra i lager de bästa såväl svenska som utländska
klänningstyger i ylle, silke o. bomull. Vill Ni köpa goda
varor till billigaste pris, vänd Eder då till den väl sorterade
Hjelmbergs Eftr. - Gösta Sundemar

Storgatan 48 - TROLLHÄTTAN

BjörSELLS Konditori

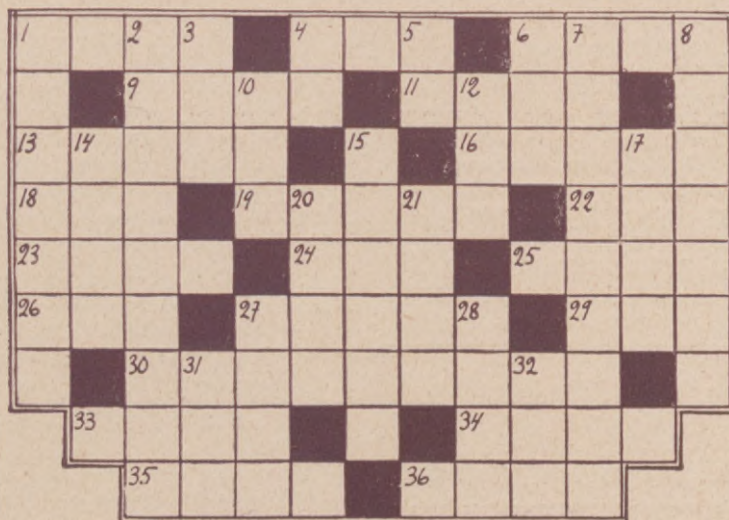
Storgatan 36 TROLLHÄTTAN Telefon 222

REKOMMENDERAS!**CITY KEMISKA****PRESS - TVÄTT - FÄRGNING**
Magasinsgatan 1 Telefon 10 57

Vågrätt:

1. Vira.
4. Ejder.
6. Lattor.
9. Pys.
11. Person efter don.
13. Fru Sigvard Bernadotte.
16. Försmås.
18. Gorilladel.
19. Spansk ädling.
22. Är det, ni äger.
23. Rysk oljestad.
24. Japansk furste och statsman.
25. Uppsats.
26. Konstgjort språk.
27. Innehas av en, som lever på laster.
29. Stad och sjö i Turkiet och av i Holland.
30. Damask.
33. Vind.
34. Tunn vävnad.
35. Mynt och "kicka".
36. Träskiva med vars hjälp kroklinjer uppdragas.

KORSORD N:r 7

Lodrätt:

1. Sugfisk och ett stycke granit.
2. Högkyrklig.
3. Kant på segel.
4. Går det, som försvinner.
5. Sengångare.
6. Ligger vid Hälsingborg.
7. Förhållandet mellan två toners svängningstal.
8. Duktig och möjligen grovröstat fruntimmer.
10. Skillingaryd.
12. Norna.
14. Väg i England, underhållen i Sverige.
15. Dagteckna och en sådan var väl Karl XII:s tid.
17. Sicilianen ur "På Sicilien".
20. Montenegro.
21. Departement i Frankrike.
27. Aorta.
28. Grekiskt namn på i.
31. Kanton.
32. Spetsigt föremål.

Lösningar

till korsord n:r 7 skola vara oss tillhanda senast före den 1 okt. Skriv "Korsord 7" på kuvertet. En femma i pris som vanligt. Resultatet i oktobernumret.

Lösning till korsord n:r 5:

Vågrätt: 1. Upp. 5. Fot. 8. Orostid.

10. Irra. 12. Leva. 14. Nestor. 15. Arom. 16. Vinst. 18. Senat. 20. Kost. 22. Trotyl. 26. Ärtä. 27. Råka. 28. Orrspel. 29. Tre. 30. Nav.

Lodrätt: 2. Pors. 3. Prat. 4. Ostra. 5. Filare. 6. Oder. 7. Lin. 9. Gam. 11. Revisor. 13. Volapyk. 17. Sotare. 19.

Stass. 20. Kär. 21. Stor. 23. Oren. 24. Tåla. 25. Lag.

Majnumrets korsordsfemman erövrades av sign. "Prisad" som skänker guldet med varm hand till patienterna på Orup, av vilka givaren säkerligen blir prisad.

UMEÅ

3 fördelar att beställa möblerna hos
MÖBELSNICKERIET

1. Gediget utförande.
2. Personliga önskemål utföras.
3. Mycket förmånligt pris.

Grisbacka.

UMEÅ.

Telefon 394.

VAXHOLM

BETALD ANNONSPLATS

ÖREBRO

Vid besök i Örebro

REKOMMENDERAS
FENIX — FREDEN — TERRASSRESTAURANTEN
BERGSLAGENS ALLM. RESTAURANTAKTIEBOLAG

BETALD ANNONSPLATS

G. Petterssons Metallgjuteri

ÖSTRA TRIANGELN — ÖREBRO — TELEFON 132 33
Utför gjutningar av alla slag i Lager, Brons, Röd gods, Mässing, Aluminium. Ett förstklassigt, tätt och prima gods garanteras. Snabb leverans. Lägsta möjliga priser.

Arvid Anderssons Konditori

(Harald Lindberg)

STORGATAN 20 ÖREBRO Telefon 124 02
REKOMMENDERAS

Stil, kvalitet och god passform

utmärker KAPPAN Ni köper hos oss.
Därtill är priset det lägsta möjliga.

SANDBERGS A.-B. - Olaigatan 13 - Tel. 184 74
JÄRNTORGET - ÖREBRO

J. JANSSON

KÖTT-, FLÄSK- & CHARKUTERIAFFÄR

KONTOR och FABRIK. Telefon 106 22

Försäljningslokaler:

Slottsgatan 26, Örebro. Tel. 622. - Saluhallen. Tel. 784

REKOMMENDERAS!

Specialité: Hotell- & Restaurantleverantör

Ingeniörsfirma **Rolf Källström**
n stallerar eparerar onstruerar

Värmelednings-, Ventilations- och Sanitetsanläggningar

Telefon 122 48

ÖREBRO

Telefon 122 84

BRÄNNVED

av alla sortiment levereras över hela länet
samt i minut i Örebro

ÖREBRO LÄNS SKOGSÄG.-FÖRENING

Tel. 157 02 — 117 16

Hushållsskolan MARGARETA

Klostergatan 11. ÖREBRO Tel. 118 70, 117 50

1:a kl. MATSALAR

Festvåning och Matvaruaffär Elever mottagas